

Veilig sporten in de buurt

Vier jaar onderzoek
naar schoolsportverenigingen
in Rotterdam

Nanne Boonstra
Niels Hermens

Veilig sporten in de buurt

Vier jaar onderzoek naar schoolsportverenigingen in Rotterdam

Nanne Boonstra
Niels Hermens

September 2011

Inhoud

Voorwoord	5
Samenvatting	7
1 Schoolsportverenigingen in Rotterdam	13
1.1 De Schoolsportvereniging	15
1.2 Het onderzoek	20
1.3 Opbouw van het rapport	21
2 Sportparticipatie	23
2.1 Meedoen bij de Schoolsportvereniging	23
2.2 Redenen lidmaatschap	25
2.3 De Schoolsportvereniging en de sportvereniging	32
2.4 Belangrijkste bevindingen	35
3 Persoonlijke ontwikkeling kinderen bij de Schoolsportvereniging	37
3.1 Persoonlijke ontwikkeling	37
3.2 Ouderbetrokkenheid	41
3.3 Effecten Schoolsportvereniging op ouders	44
3.4 Belangrijkste bevindingen	47
4 De Schoolsportvereniging en de wijk	49
4.1 Belang van de Schoolsportvereniging voor de wijk	49
4.2 Meer contacten in de buurt	50
4.3 Sport en sportvoorzieningen in de buurt	52
4.4 Voor- en nadelen van sporten in de openbare ruimte	53
4.5 Belangrijkste bevindingen	56
5 Conclusies en aanbevelingen	57
5.1 Resultaten vier jaar Schoolsportvereniging	57
5.2 Economisch rendement van de Schoolsportvereniging	59
5.3 Belangrijkste succesfactoren	59
5.4 Aanbevelingen	61

Voorbeelden uit de praktijk	
Vedetten als lichtend voorbeeld	16
‘Kinderen stimuleren elkaar en hun vader en moeder.’	28
‘Het is heerlijk als jongens en meisjes bewegen.’	30
Volleybaldromen van 10-jarige Ciara	33
‘Sporten bij school vaak geruststellende gedachten voor ouders.’	40
‘Ik wil dit echt niet meer missen.’	46
Literatuur	65
Bijlagen	67
Bijlage 1 Achtergrondkenmerken geënquêteerde kinderen en ouders op de verschillende meetmomenten	67
Bijlage 2 Methodologische verantwoording	69
Bijlage 3 Overzicht andere Schoolsportverenigingen	73
Bijlage 4 Overzicht respondenten diepte-interviews	75

Voorwoord

De sport in het algemeen en de sportvereniging in het bijzonder vormen een belangrijke ‘sociale ruggengraat’ van de lokale samenleving. Veel inwoners ontmoeten elkaar wekelijks tijdens de sportbeoefening en leveren op die manier een grote bijdrage aan de leefbaarheid van de wijk en stad.

Dat is één van de redenen waarom de gemeente Rotterdam de komende jaren investeert in sport. Rotterdam wil sport niet alleen inzetten als doel op zich, maar juist als middel. De maatregelen die in het Uitvoeringsprogramma Sport 2011 - 2014 staan, dragen bij aan verschillende maatschappelijke opgaven, zoals integratie, bevorderen van onderwijsprestaties en sociale participatie. De school-sportvereniging is een voorbeeld van een maatregel uit het Uitvoeringsprogramma die we de komende jaren gaan inzetten om de doelstellingen te behalen.

En dat doen we niet voor niets. Inmiddels zijn er twintig Rotterdamse schoolsportverenigingen en meer dan 1.700 extra leden bij de deelnemende sportverenigingen. Kinderen worden gezonder, fitter en hebben meer plezier in school. Dat zijn zomaar een aantal resultaten die het succesvolle concept ‘de Schoolsportvereniging’ met zich meebrengt. Maar dat is niet alles. Vorige onderzoeken hebben ook aangetoond dat bewoners van Rotterdamse wijken hun wijk positiever beleven door de aanwezigheid van de schoolsportverenigingen. In deze wijken stijgt niet alleen de sportdeelname, maar is ook een verbetering van de sociale contacten tussen de bewoners zichtbaar.

Na zoveel succes in Rotterdam zijn we dan ook trots op het feit dat nu ook andere gemeenten starten met het opzetten van de schoolsportvereniging. Amsterdam opende in maart 2011 als tweede gemeente een schoolsportvereniging. Ik hoop dat vele andere gemeenten gaan volgen en zullen profiteren van al het moois dat het concept oplevert.

Antoinette Laan

Wethouder Rotterdam Sport en Recreatie, Kunst en Cultuur

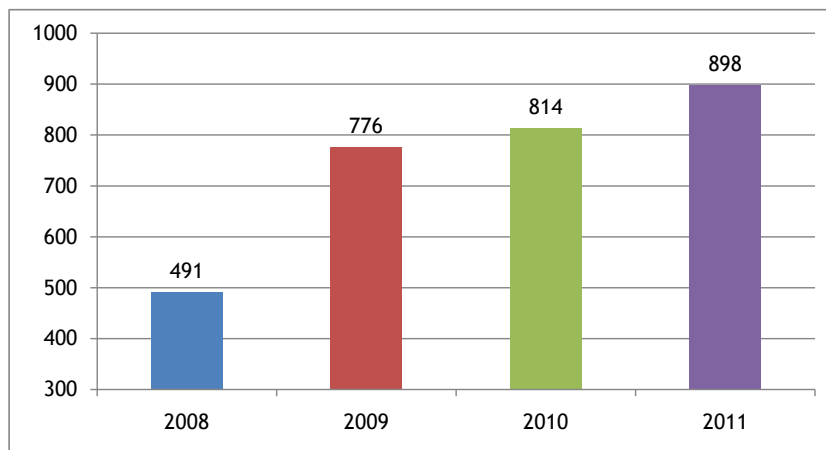

Samenvatting

Sommige Rotterdamse wijken hebben weinig of geen sportverenigingen. Ze zijn uit het straatbeeld verdwenen en kinderen weten de weg naar de georganiseerde sport niet goed te vinden. Rotterdam Sportsupport heeft daarom het initiatief genomen tot het opzetten van schoolsportverenigingen (SSV's). Kinderen hoeven geen grote afstanden af te leggen naar een sportvereniging: de verenigingen komen naar de wijk toe. Alle trainingen worden nabij of in de school gegeven. Rotterdam telt nu twintig actieve schoolsportverenigingen. Het lijkt dé oplossing om kinderen structureel te laten sporten.

In dit rapport presenteren we de uitkomsten van vier jaar onderzoek naar de SSV's in zes Rotterdamse wijken: Afrikaanderwijk, Katendrecht, Beverwaard, Pendrecht, Schiedamschenhoek en Lombardijen. De SSV in Katendrecht is de langstlopende vereniging en is opgericht in september 2005. Een jaar later volgde de SSV in de Afrikaanderwijk. In de wijken Pendrecht, Schiedamschenhoek en Beverwaard zijn ze in september 2007 gestart. Lombardijen volgde in maart 2008. Op de zes SSV's worden in totaal dertien verschillende sporten aangeboden, namelijk: atletiek, turnen, voetbal, hockey, judo, American football, karate, tafeltennis, basketbal, volleybal, honkbal, handbal en korfbal. Het totaal aantal lidmaatschappen is gegroeid van 491 in 2008, naar 898 in 2011 (zie figuur 1). 472 kinderen maken gebruik van het Jeugdsportfonds.

Figuur 1 Aantal lidmaatschappen eerste zes Schoolsportverenigingen

Rotterdam investeert in sport

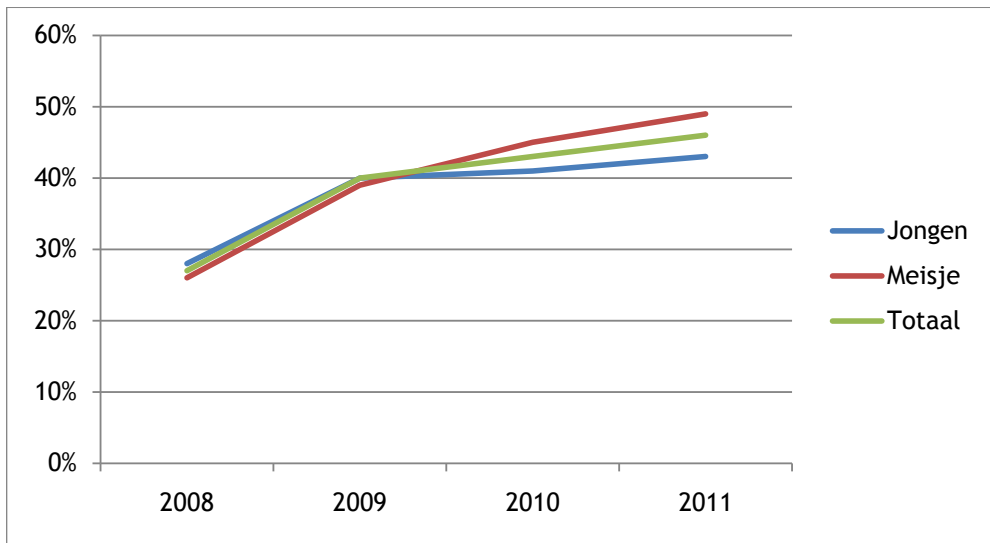
De ontwikkeling van SSV's in Rotterdam past bij de stedelijke ambitie om meer in sport te investeren. Een belangrijk reden is de toenemende vraag vanuit de stad om sport als middel in te zetten voor allerlei stedelijke opgaven. Het college denkt hierbij aan het vergroten van de veiligheid en sociale samenhang in wijken, het bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en het vergroten van de sportparticipatie. De aandacht voor sport sluit aan bij de beleidsbrief van het ministerie van VWS 'Sport en bewegen in Olympisch perspectief' van mei 2011, waarin veel aandacht is voor sport en bewegen in de buurt. Een van de ambities van de stad en het kabinet is dat in 2028, het jaar van de Olympische Spelen, 75% van de bevolking aan sport doet. Het opzetten van SSV's geeft invulling aan deze ambitie.

Verschillende wetenschappelijke studies ondersteunen de Rotterdamse ambities om in sport te investeren als middel voor het aanpakken van grootstedelijke problemen. Uit onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van ontmoetingsplekken een belangrijke indicator is voor sociale samenhang in een wijk (Völker, Flap & Lindenberg, 2007). Sportvoorzieningen kunnen fungeren als dergelijke ontmoetingsplekken. Uit ander onderzoek (Hill, et al., 2010) blijkt bovendien dat sportdeelname en goede schoolprestaties positief met elkaar samenhangen. Kinderen die sporten presteren beter op school dan kinderen die niet sporten. Ook in preventieve zin heeft sport dus een meerwaarde voor de stad. Deelname aan sportactiviteiten op school kan probleemgedrag bij jongeren voorkomen. Om maatschappelijke doelen met sport te bereiken moet de context van de sportactiviteiten aan bepaalde voorwaarden voldoen. Sport is geen wondermiddel en draagt niet vanzelf bij aan sociale cohesie in buurten en persoonlijke ontwikkeling van betrokkenen (Coalter, 2007; SCP, 2011; 48). Hierbij gaat het bijvoorbeeld om een positief pedagogisch klimaat, waarbij aandacht is voor sportiviteit en onderling respect, een goede relatie tussen trainer en sporter, aandacht voor het aanleren van competenties die ook van belang zijn buiten de sport en voldoende goede sportaccommodaties.

Meer kinderen aan het sporten

In totaal zijn er op de zes SSV's in 2011 898 lidmaatschappen uitgegeven. 53 kinderen zijn lid van meer dan één sportvereniging. Het aandeel meisjes dat lid is van de SSV is meer toegenomen dan het aandeel jongens (zie figuur 2). 49 procent meisjes geeft aan lid te zijn ten opzichte van 43 procent van de jongens. De SSV blijkt erg succesvol in het toegankelijker maken van sportverenigingen voor meisjes. Dit is deels te verklaren doordat een deel van de jongens al lid was van een sportvereniging voor de komst van de SSV.

Figuur 2 Percentage kinderen op kernscholen dat lid is, vergeleken naar sekse

Voor een groot deel van de kinderen is de SSV de enige mogelijkheid om aan sport te doen. Meer dan de helft van de ouders geeft aan dat hun kind naast het sporten bij de SSV nooit zelf sport op straat en ook geen lid is van een andere sportvereniging.

Voetbal is de meest populaire sport bij de SSV. Eén op de drie kinderen is lid van een voetbalclub. Ook turnen, karate en volleybal zijn populaire sporten. Verder valt op dat de instroom van nieuwe leden op de vereniging bij de meeste sporten zonder problemen verloopt. Wel zijn er verschillen bij het actief blijven sporten van kinderen als ze naar het voortgezet onderwijs gaan, ze kunnen dan geen lid meer zijn van de SSV. Kinderen die via de SSV aan een teamsport doen blijven vaker lid van de sportvereniging dan kinderen die een individuele sport beoefenen. Dit komt onder andere doordat teamsporters vaker de hoofdlocatie van de reguliere sportvereniging bezoeken voor wedstrijden en activiteiten.

Kinderen zijn gezonder, socialer en presteren beter op school

Het sporten bij de SSV levert op drie manieren voordelen op voor de kinderen die lid zijn geworden. Allereerst geven ze zelf aan gezonder en fitter te zijn geworden. Uit ons onderzoek blijkt dat kinderen die (via de SSV) lid zijn van een sportvereniging zich gezonder voelen dan kinderen die helemaal niet sporten. Ten tweede leren ze er sociale vaardigheden. De helft van de ouders geeft aan dat hun kind door te sporten bij de SSV aardiger is tegen andere kinderen, en ongeveer een kwart van hen denkt dat hun kind door de SSV minder snel driftig is en minder vaak regels overtreedt. Ten derde heeft het sporten bij de SSV een indirect effect op de schoolprestaties van de kinderen. Een kwart van de ouders en docenten is van mening dat de schoolprestaties van kinderen verbeteren door het sporten bij de SSV. Ouders zien het toenemende plezier waarmee de kinderen naar school gaan als een belangrijke verklaring voor de betere schoolprestaties. Door het lidmaatschap van de SSV vinden kinderen het leuker op school en daardoor verbeteren hun prestaties.

Ouders en de Schoolsportvereniging

22 procent van de 116 ouders zegt vaak of altijd te komen kijken bij de trainingen van hun kind. Opvallend is dat het aantal ouders dat vaak of altijd aanwezig is bij trainingen de afgelopen jaren is afgenomen. Het lijkt er op dat de betrokkenheid van de ouders bij de trainingen niet is toegenomen.

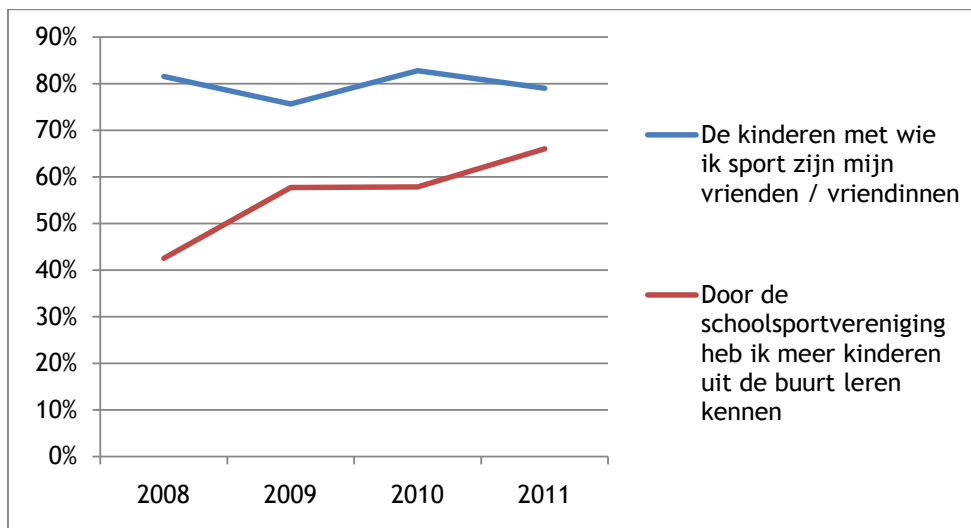
Als het gaat om sociale contacten geeft de helft van alle ouders aan door de SSV in contact te zijn gekomen met andere ouders. In vergelijking met eerdere jaren is dat een duidelijke toename. Of ouders andere ouders leren kennen bij de SSV hangt sterk samen met hoe betrokken zij zijn bij de SSV. Ouders die vaak komen kijken bij trainingen en wedstrijden en ouders die meehelpen bij de SSV leren meer mensen kennen dan ouders die dat niet doen.

Hetzelfde geldt voor het ontwikkelen van kennis over het verenigingsleven. Ook dat hangt samen met het wel of niet aanwezig zijn en/of het helpen bij trainingen en wedstrijden. Meer dan de helft van de ouders geeft aan door de SSV beter bekend te zijn geraakt met het verenigingsleven. Ten opzichte van de jaren daarvoor is dat een duidelijke toename. Tot slot is één op de drie ouders door de SSV zelf enthousiast geworden om meer te gaan sporten en bewegen.

Belangrijk voor de wijk

Volgens ouders, leerkrachten en trainers levert de SSV een positieve bijdrage aan het samen wonen en samen leven in de wijk. Voor veel kinderen is er weinig te doen in de wijk. De SSV zorgt voor een positieve en actieve vrijetijdsbesteding van kinderen. Daarnaast zien ze ook een meerwaarde van de SSV in het leren kennen van andere kinderen en het ontstaan van vriendschappen tussen buurtkinderen. Iets meer dan de helft van de kinderen die lid zijn van een SSV geeft dan ook aan dat ze door de SSV meer kinderen uit de buurt leerden kennen. Hierin is een toenemende trend waar te nemen (zie figuur 3). Ongeveer vier van de vijf kinderen zien de kinderen met wie zij sporten als hun vrienden of vriendinnen.

Figuur 3 Percentage kinderen dat het (helemaal) eens is met de twee stellingen.

Uit ons onderzoek komt verder naar voren dat kinderen die lid zijn van de SSV in 2011 minder vaak dagelijks buiten spelen dan in 2008 (46% in 2008 versus 35% in 2011). Dit is deels te verklaren door het feit dat kinderen door het actieve sporten en bewegen op school geen behoefte meer hebben en minder tijd hebben om buiten te spelen. Voor ouders is het niet laten buitenspelen van kinderen een manier om hun kinderen af te schermen van de geldende normen en waarden van de straat en te voorkomen dat hun kinderen in contact komen met ‘verkeerde’ jongeren.

De mogelijkheid om zowel binnen als buiten te sporten verschilt per sport. Sommige sporten lenen zich niet goed om buiten te worden beoefend. Voorbeelden hiervan zijn typische binnensporten als turnen en judo. Dit vergt te veel voorbereiding of is te weersafhankelijk. De helft van de trainers die actief zijn bij een SSV geeft alleen trainingen in de gymzaal. Twee van de drie trainers die les geven in de openbare ruimte menen dat de training nooit op een negatieve manier wordt beïnvloed door factoren van buitenaf. De overige trainers zeggen dat dit incidenteel gebeurt. De meest genoemde factoren die trainingen negatief beïnvloeden zijn andere kinderen die niet meedoen aan de training en het gedrag van ouders.

Economische voordelen voor de stad

De economische waarde van sport laat zich volgens de Economic Development Board in Rotterdam vertalen door de bijdrage die sport levert aan een gezondere bevolking, daling van het ziekteverzuim, vergroten van de leefbaarheid, verhogen van de vastgoedwaarden en het verminderen van schooluitval. In ons onderzoek kunnen we geen uitspraken doen over ziekteverzuim of vastgoedwaardes. Wat wel uit ons onderzoek komt, is dat kinderen die lid zijn van de SSV zich gezonder en fitter voelen dan kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging. Deze gezondheidswinst levert op de langere termijn economische baten op voor de stad. Daarnaast blijkt duidelijk dat de leefbaarheid in de wijken is verbeterd door de SSV. De SSV draagt namelijk bij aan sociale netwerkvorming (kennen van buurtbewoners) en publieke familiariteit (herkennen van buurtbewoners) in de wijk. Het kennen en herkennen van buurtbewoners vergroot het gevoel van veiligheid (Blokland, 2009). Ook de preventieve werking die de SSV op kinderen heeft, kan een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de buurt. De kinderen zorgen niet voor overlast en komen minder in aanraking met verkeerde ‘vrienden’. Tot slot is er economische winst op de langere termijn te verwachten als het lidmaatschap van de SSV uiteindelijk zorgt voor betere schoolprestaties en een daling van het aantal vroegtijdig schoolverlaters.

Veilig sporten in Rotterdamse buurten

Het succes van de SSV is te verklaren door de actieve samenwerking tussen bestaande sportverenigingen en basisscholen. Deze combinatie zorgt ervoor dat kinderen in een voor hen veilige sociale omgeving in de buurt kunnen sporten. Daarnaast is de ondersteuning van Rotterdam Sportsupport van groot belang voor de oprichting van de SSV in de stad en voor het ondersteunen van betrokken sportverenigingen. Het Jeugdsportfonds is een belangrijk middel gebleken om georganiseerd sporten mogelijk te maken voor de groepen kinderen die in Rotterdamse wijken met een lage sociaal economische status wonen. Op de scholen heeft de coördinator van de SSV een sleutelpositie in het enthousiasmeren en informeren van kinderen en ouders over het belang en de mogelijkheden om te sporten. De coördinator maakt onderdeel uit van het stedelijke Lekker Fit! programma van de dienst Sport en Recreatie. Tot slot zou de SSV niet mogelijk zijn zonder financiële ondersteuning van de

deelgemeenten en de centrale stad. De subsidie van het NOC*NSF in het kader van het programma 'Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden' is cruciaal geweest voor de ontwikkeling van de eerste acht SSV's. De kosten bestaan uit de huur van sportaccommodaties, inzet van trainers, coördinatoren en de ondersteuning vanuit Rotterdam Sportsupport.

Het onderzoek onder de eerste zes SSV's kan als graadmeter dienen voor de andere twintig SSV's in de stad. Het gegeven dat de eerste zes nog steeds succesvol zijn en positieve ontwikkelingen laten zien, toont aan dat het concept van de SSV zich heeft bewezen als een innovatief sportmodel dat past in de grootstedelijke context. Het zorgt ervoor dat bestaande verenigingen beter aansluiten bij de behoefte van kinderen en hun ouders. De SSV draagt hierdoor bij aan het vergroten van de sportparticipatie van kinderen en aan sportieve, sociale en maatschappelijke doelen op het niveau van de wijk.

Top 5 van belangrijke uitkomsten:

1. Door de SSV is de sportparticipatie in Rotterdamse wijken toegenomen: het aantal lidmaatschappen is in vier jaar gegroeid van 491 naar 898, bijna helft van de kinderen op scholen met een SSV is lid.
2. De laagdrempeligheid is een belangrijke succesfactor van de SSV. De verbinding met school geeft ouders een veilig gevoel, het is dichtbij huis en ouders met een laag inkomen worden gestimuleerd gebruik te maken van het Jeugdsportfonds.
3. De SSV is succesvol in het laten sporten van meisjes. Het aandeel meisjes is meer toegenomen dan het aandeel jongens.
4. De SSV kan bijdragen aan de positieve ontwikkeling van kinderen. Eén op de vier ouders en docenten is van mening dat de schoolprestaties van de kinderen die lid zijn verbeteren en de helft van de ouders geeft aan dat hun kind door te sporten bij de SSV aardiger is tegen andere kinderen.
5. De SSV is goed voor de sociale samenhang in de buurt. Door de SSV hebben ouders en kinderen meer mensen in de buurt leren kennen. Een aandachtspunt voor de toekomst is het gebruik van de openbare ruimte.

1 Schoolsportverenigingen in Rotterdam

In een aantal stadswijken heeft de traditionele sportvereniging het moeilijk. In sommige wijken zijn ze uit het straatbeeld verdwenen. Andere verenigingen voeren een strijd om aansluiting te vinden bij de wensen van de stadse bevolking. Maar er is geen sprake van een teloorgang van de verenigingssport. De Schoolsportvereniging, een nieuwe vorm van georganiseerd sporten, wint aan populariteit. Het gaat hierbij om georganiseerd sporten na schooltijd op het schoolplein of in een sportzaal in de buurt. De Schoolsportvereniging (SSV) is inmiddels een bewezen concept dat ervoor zorgt dat steeds meer kinderen in Rotterdamse wijken lid worden van reguliere sportverenigingen. De Rotterdamse SSV's zijn niet meer uit de stad weg te denken. Het concept is vooral succesvol omdat het de sportverenigingen 'terugbrengt' naar de wijken. Hierdoor worden sportverenigingen toegankelijk voor kinderen van ouders met een laag inkomen. In Rotterdam staat de teller inmiddels op twintig SSV's, verspreid over de minder kansrijke wijken, andere steden volgen. De gemeente Amsterdam wil, na een pilot in 2011, in 2012 op meerdere scholen SSV's opstarten.

Deze rapportage brengt de resultaten van vier jaar onderzoek naar de SSV in kaart. We gaan in op de vraag in hoeverre de SSV bijdraagt aan het bevorderen van de sportparticipatie van jeugdigen in Rotterdamse aandachtswijken. Daarnaast staan we stil bij de maatschappelijke effecten van de SSV. Draagt de aanwezigheid ervan bij aan een leefbare en socialere wijk? Worden ouders gestimuleerd om vrijwilligerswerk te doen? Leren kinderen sociale vaardigheden door actief te sporten? Heeft de SSV een positief effect op schoolprestaties? Onderzoeksresultaten over de SSV uit enquêtes die vier jaar achtereenvolgens zijn afgenomen, worden aangevuld met kwalitatieve informatie die we in het laatste jaar hebben verzameld. Op basis van interviews zijn we in staat om de succes- en faalfactoren van het concept inzichtelijk te maken. In dit eerste hoofdstuk gaan we in op de sportieve ambities van de stad en de maatschappelijke en economische waarde van sport. Ook staan we kort stil bij de opbouw van het gehele rapport.

Belang van sport voor Rotterdam

In de Sportnota Rotterdam 2016 staat het haarscherp verwoord: Rotterdam wil gaan voor Olympisch niveau. De toenmalige wethouder ziet het aangescherpte sportbeleid 2010-2016 als de kans om Sportstad Rotterdam naar een hoger sportief niveau te tillen. Het Rotterdamse college heeft meerdere aanleidingen voor het aanscherpen van het huidige sportbeleid. Een belangrijke reden is de toenemende vraag vanuit de stad om sport als middel in te zetten voor allerlei stedelijke opgaven. Het college denkt hierbij aan het vergroten van de veiligheid en sociale samenhang in wijken, het bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en het verhogen van de sportpartici-

patie. Het Sociaal Platform Rotterdam heeft eerder in een advies 'De kracht van sport in de wijken' benadrukt dat de stad sport veel bewuster in moet zetten om de leefbaarheid en vitaliteit in achterstandswijken te vergroten. Daarnaast wil het college aansluiten bij de landelijke ambitie om de Olympisch Spelen in 2028 in Nederland te laten plaatsvinden. De aandacht voor sport sluit aan bij de beleidsbrief van het ministerie van VWS 'Sport en bewegen in Olympisch perspectief' van mei 2011, waarin veel aandacht is voor sport en bewegen in de buurt. Een van de ambities van het kabinet is dat in 2028, het jaar van de Olympische Spelen, 75% van de bevolking aan sport doet.

Rotterdam ziet zichzelf graag als dé sportstad van Nederland. De stad maakt binnen Nederland en Europa indruk met goed georganiseerde internationale sportevenementen. De sportparticipatie en het beweeggedrag in Rotterdam blijft echter achter in vergelijking met de rest van Nederland. Vooral vrouwen, ouderen, mensen uit lage inkomensgroepen en Rotterdammers met een niet westerse achtergrond sporten en bewegen minder (COS, 2010). Op de lange termijn kan Rotterdam het huidige sportstadimago niet volhouden, als haar inwoners zelf in (te) beperkte mate sporten en bewegen. Een beweegoffensief is nodig om dit te doorbreken. Hiervoor is het van belang dat sport goed zichtbaar is. Deze zichtbaarheid vertaalt zich naast goede accommodaties, zoals gymzalen, openbare sport- en speelvelden en speelplaatsen in wijken, ook in sportverenigingen die midden in de samenleving staan. Het terughalen van sportverenigingen die aan de rand van de stad zijn gevestigd naar de wijken in de stad is hier een goed voorbeeld van. De SSV's sluiten aan bij de stedelijke ambitie om de sportparticipatie te vergroten en sport als middel in te zetten bij grootstedelijke vraagstukken. In het Uitvoeringsprogramma Sport van de stad wordt de Schoolsportvereniging en het stedelijke Lekker Fit! programma bij het eerste spoor 'Sportwaarden en onderwijs' als meest urgente maatregel benoemd.

De sportsector is ook van grote economische betekenis. Sport is een middel om bestedingen en werkgelegenheid te laten groeien. De Economic Development Board Rotterdam (EDBR) ziet meer economische voordelen. In hun advies 'The Economics of sport. Rotterdam: gezond, sociaal en veilig door sport' concluderen ze dat de niet-financiële waarden van sport in Rotterdam bijna 0,5 miljard euro per jaar te bedragen. Iets meer dan de helft daarvan (54 procent) is het gevolg van een gezondere bevolking, bijna een kwart is het gevolg van minder verzuim op het werk, 12 procent heeft volgens de EDBR te maken met een grotere leefbaarheid, 9 procent met een verhoging de vastgoedwaarde en 3 procent heeft te maken met minder schooluitval.

Belang van sport onderzocht

Verschillende wetenschappelijke studies ondersteunen de Rotterdamse ambities om in sport te investeren als middel voor het aanpakken van grootstedelijke problemen. Uit onderzoek van Völker, Flap en Lindenberg (2007) blijkt dat de aanwezigheid van ontmoetingsplekken een belangrijke indicator is voor gemeenschap - sociale samenhang - in een wijk. Plekken waar sportactiviteiten plaatsvinden kunnen fungeren als dergelijke ontmoetingsplekken (Vermeulen, 2010; Breedveld, Romijn & Cevaal, 2009). Hartman, Houwen, Scherder & Lemmink (2007) tonen daarnaast aan dat sportdeelname en goede schoolprestaties positief met elkaar samenhangen. Kinderen die sporten presteren beter op school dan kinderen die niet sporten. Ook in preventieve zin kan sport een meerwaarde hebben voor de stad. Sandford, Ducombe en Armour (2008) laten zien dat deelname aan sportactiviteiten op school probleemgedrag bij jongeren kan voorkomen. Om maatschappelijke doelen met sport te bereiken moet de context van de sportactiviteiten aan bepaalde voorwaarden

voldoen (zie onder andere Coalter, 2007). Sport is geen wondermiddel en draagt niet vanzelf bij aan sociale cohesie in buurten en persoonlijke ontwikkeling van betrokkenen (Coalter, 2007; SCP, 2011; 48). Hierbij gaat het bijvoorbeeld om een positief pedagogisch klimaat waarbij aandacht is voor sportiviteit en onderling respect, een goede relatie tussen trainer en sporter, aandacht voor het aanleren van competenties die ook van belang zijn buiten de sport en voldoende goede sportaccommodaties.

1.1 De Schoolsportvereniging

De Schoolsportvereniging is een initiatief van Rotterdam Sportsupport. Zij werken sinds 2003 aan een hoogwaardig sportklimaat in Rotterdam. Rotterdam Sportsupport zet zich in voor vitale sportverenigingen, streeft ernaar sport toegankelijk te maken voor alle Rotterdammers en zoekt steeds naar nieuwe manieren om sport in te zetten als instrument voor het behalen van verschillende maatschappelijke doelstellingen. Rotterdam Sportsupport heeft van NOC*NSF binnen het programma 'Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden' financiering gekregen voor het opzetten van acht Schoolsportverenigingen in vier jaar. Het doel van het programma is het sportaanbod te moderniseren, zodat het aanbod van sportverenigingen beter aansluit bij de behoefte van huidige en toekomstige leden. Veel verenigingen hebben te maken met een hoge uitval van jongeren in de tienerleeftijd en achterblijvende deelname van allochtonen, ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. Het aanbod van de sportverenigingen lijkt nationaal en lokaal onvoldoende aan te sluiten op de vraag van de mensen zelf. Het concept van de SSV springt in op deze uitval en achterblijvende deelname.

Kort samengevat werkt een SSV als volgt: een SSV start vaak op één school. Dit is de school waar de coördinator van de SSV zit. Andere scholen in de wijk kunnen zich hierbij aansluiten. De SSV is niet meer alleen georiënteerd op de leerlingen van de aangesloten scholen, ook andere kinderen kunnen lid worden. De SSV's hebben - anders dan de naam misschien doet vermoeden - een buurtgerichte benadering. Iedere SSV biedt minimaal vier takken van sport aan. De kinderen sporten niet incidenteel, maar op regelmatige basis. Ze worden na een proefperiode lid van een reguliere sportvereniging, betalen contributie en kunnen wekelijks deelnemen aan trainingen, gegeven door een trainer van de sportvereniging. Waar mogelijk kunnen de kinderen ook meedoen aan wedstrijden. Het vernieuwende is dat alle trainingen op of om de school en na schooltijd plaatsvinden; in een gymlokaal, op het schoolplein of een speelplein in de buurt. Wedstrijden vinden meestal plaats op de locatie van de sportvereniging. Het feit dat kinderen kunnen trainen in hun eigen leefomgeving maakt de SSV laagdrempelig en toegankelijk. Vanuit deze gedachte is de SSV voor Rotterdam Sportsupport een middel om het volgende doel te bereiken:

Kinderen in de basisschoolleeftijd die wonen en leven in wijken waar vrijwel geen sportverenigingen zijn gesitueerd, de optimale mogelijkheid bieden om in hun directe woon- en leefomgeving in georganiseerd verband structureel te sporten, met als ultiem doel het lidmaatschap van een sportvereniging.

Niet iedere wijk hoeft een SSV te krijgen. Rotterdam Sportsupport maakt bij iedere SSV een afweging of het voor die betreffende wijk zinvol is. *'We schieten gericht en hebben een visie over in*

welke wijken een SSV nodig is', benadrukt de directeur. Dit verklaart mede het succes. Om goede keuzes te kunnen maken heeft Rotterdam Sportsupport een lijst met criteria opgesteld. Voorbeelden van die criteria zijn dat er weinig of geen sportverenigingen zijn in de wijk, dat de sportparticipatie er laag is en dat de sociaal economische status van de bewoners laag is.

In Katendrecht is in 2005 de eerste SSV opgestart. De jaren daarna volgden onder begeleiding van Rotterdam Sportsupport nog vijf wijken. Vanaf 2007 ontving Rotterdam Sportsupport financiering vanuit het programma 'Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden' van NOC*NSF. Deze extra financiering maakte het mogelijk om in deze periode ook in andere wijken SSV's op te zetten.

Inmiddels staat de teller in Rotterdam op twintig SSV's. Naast sportverenigingen en basisscholen zijn ook diverse andere organisaties op verschillende manieren aan het project verbonden. Zo dragen wooncorporaties financieel bij en investeren de voetbalclubs Feyenoord, Sparta en Excelsior met de inzet van spelers en trainers in het project.

Vedetten als lichtend voorbeeld

Wat kan kinderen meer stimuleren om te gaan sporten dan een ontmoeting met bijvoorbeeld een beroemde voetballer? Logisch dat Rotterdam Sportsupport opgetogen is over de vloeiende combinaties met de drie betaalde voetbalclubs uit de stad. Zowel Feyenoord, Excelsior als Sparta Rotterdam nemen graag hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en ondernemen activiteiten voor de schoolsportverenigingen.

Feyenoord adopteert schoolsportverenigingen

De directeur van Feyenoord, Eric Gudde, geeft aan: *'Feyenoord heeft een aantal schoolsport-verenigingen geadopteerd. Onze trainers, spelers en directieleden zetten zich belangeloos in voor de kinderen die sporten via de Schoolsportverenigingen. Op deze manier geeft Feyenoord invulling aan het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen. We geloven in dit project en willen een voorbeeld zijn voor andere organisaties en ondernemers.'*

Scoren op Zuid, dat is de naam waaronder Feyenoord, de deelgemeente Feijenoord en Rotterdam Sportsupport combinaties aangaan. Via de faam en status van Feyenoord genereert Rotterdam Sportsupport aandacht voor de schoolsportverenigingen op de linker Maasoever. In het seizoen 2010/2011 waren de spelers Stefan de Vrij, Bruno Martins Indi en Adil Auassar actief als ambassadeurs van Scoren op Zuid. Zij waren van de partij tijdens de twee gasttrainingen voor jongens en meisjes die via een schoolsportvereniging lid zijn van een voetbalclub. De Kinderen kregen ook een rondleiding in het stadion De Kuip.

Voorwedstrijd

Verder is het tot een mooie traditie aan het uitgroeien dat voetballers van schoolsportverenigingen een voorwedstrijd spelen in Stadion Feyenoord. Dit jaar gebeurde dat voor de tweede keer. In de aanloop naar Feyenoord-Willem II op zondag 17 april trad een selectie van SSV-talenten uit Rotterdam-Zuid aan tegen een talententeam van kinderen die zijn aangesloten bij SSV's in West. Een droom voor menigeen: na afloop liepen elf kinderen samen met spelers van Feyenoord het veld op toen die hún wedstrijd gingen spelen. Sparta Rotterdam en Excelsior maken zich op soortgelijke wijze sterk voor sportdeelname door kinderen. Daarmee wordt ook volop gescoord op West en Oost.

Opbrengsten van de Schoolsportvereniging

Rotterdam Sportsupport wil inzicht hebben in de effectiviteit van het concept van de SSV in het realiseren van de vooraf geformuleerde doelen, zoals het verhogen van de sportparticipatie en het vergroten van de leefbaarheid in wijken. Aan het Verwey-Jonker Instituut is gevraagd hier onderzoek naar te doen. Dit rapport is de laatste in een reeks van vier, waarin we de resultaten van vier jaar onderzoek presenteren. Het onderzoek richt zich op de eerste zes SSV's in de Rotterdamse wijken Afrikaanderwijk, Beverwaard, Katendrecht, Lombardijen, Pendrecht en Schiedmond. De SSV in Katendrecht is de langst lopende vereniging en is opgericht in september 2005. Een jaar later volgde

de SSV in de Afrikaanderwijk. In de wijken Pendrecht, Schiemond en Beverwaard zijn de SSV's in september 2007 gestart. Lombardijen volgde in maart 2008. Op de zes SSV's kunnen in totaal dertien verschillende sporten worden beoefend, namelijk: atletiek, turnen, voetbal, hockey, judo, American football, karate, tafeltennis, basketbal, volleybal, honkbal, handbal en korfbal. Het totale aantal lidmaatschappen is gegroeid van 491 in 2008, naar 898 in 2011. Omdat kinderen lid kunnen zijn van meerder sportverenigingen, staat het aantal lidmaatschappen niet gelijk aan het totale aantal kinderen dat lid is. Onderstaande tabel 1 geeft een overzicht van de eerste zes SSV's.

Tabel 1 De eerste zes Rotterdamse schoolsportverenigingen, de aangesloten scholen, sporten en het aantal lidmaatschappen

Schoolsport- vereniging	Start Datum	Kernschool	Aangesloten scholen	Sporten	Aantal lidmaatschappen			
					2008	2009	2010	2011
Katendrecht	septem- ber 2005	OBS De Schalm en RK de Globetrotter Katendrecht		karate, tafeltennis, turnen, voetbal, hockey	146	155	162	171
Afrikaander- wijk	novem- ber 2006	RK De Globetrotter locatie Afrikaanderwijk	RK De Globetrotter locatie Toermalijn, Nelson Mandela school, Da Costa school	judo, turnen, voetbal, basketbal, volleybal	35	63	91	125
Schiemond	septem- ber 2007	OBS de Boog	OBS de Boog locatie Bos-polder	basketbal, turnen, judo, voetbal, volleybal	59	130	142	156
Beverwaard	septem- ber 2007	RK de Regen-boog	PC de Regen-boog	judo, tafeltennis, voetbal, volleybal, honkbal, dans	49	130	135	87
Pendrecht	oktober 2007	OBS Over de Slinge locatie Sommeldijkstraat	Over de Slinge locatie Krabbedijk-kestraat, Beatrix-school, De Hoeksteen, De Koppeling	atletiek, turnen, voetbal, hockey, judo, American football	107	180	179	209
Lombardijen	maart 2008	OBS De Cata-maran	Paus Johannes, Het Open Venster, Sam Sam	handbal, korfbal, turnen, voetbal, karate, tafeltennis	95	118	105	150
Totaal eerste zes schoolsportverenigingen					491	776	814	898

Afbeelding 1 Locaties onderzochte schoolsportverenigingen

De afgelopen jaren zijn er ook in andere wijken van de stad SSV's geopend. In de wijken Het Nieuwe Westen, Hordijkerveld, Bloemhof, Crooswijk, Liskwartier, Oud-Mathenesse, Kloosterbuurt, Tarwe-
wijk, Oud-Charlois, Hillesluis, Feijenoord en het Het Oude Westen zijn SSV's opgestart. In april 2011 is de twintigste SSV geopend in de wijk Meeuwenplaat in de deelgemeente Hoogvliet. Het totale aantal lidmaatschappen is op deze SSV's is in drie jaar tijd gegroeid van 259 in 2009 naar 729 in 2011. In bijlage 3 vindt u een overzicht van deze SSV's, de aangesloten scholen en het aantal lidmaatschappen per SSV.

Sportparticipatie in kwetsbare wijken

Zoals beschreven in de inleiding blijft de sportparticipatie van Rotterdammers met een niet westerse achtergrond, een laag inkomen en die van vrouwen achter bij die van de rest van stad. Deze groepen concentreren zich in de zogenoemde achterstandswijken. Die wijken laten zich kenmerken door een hoog percentage sociale huurwoningen, lage inkomensgroepen en een hoog aandeel bewoners met een migrantenachtergrond. In veel van deze wijken ontbrak het voor de komst van een SSV aan sportverenigingen. Lid zijn van een sportclub is voor veel kinderen uit dergelijke wijken geen vanzelfsprekendheid. Uit onderzoek in de veertig Vogelaarwijken is bijvoorbeeld gebleken dat slechts 7,4 procent van de bewoners van die wijken lid is van een sportvereniging (Duivestijn, 2007). Dat is dan ook de reden waarom tot nu vooral de aandachtswijken, waar de sportparticipatie laag is, in aanmerking komen voor een SSV.

Om een SSV op te zetten moet in die wijken wel een enthousiaste basisschool zijn en voldoende accommodatie. Ook het afwezig zijn van sportverenigingen in de wijk is een voorwaarde voor het

opzetten van een SSV. Met deze laatste voorwaarde wordt flexibel omgegaan. Een voorbeeld hiervan vinden we in de deelgemeente IJsselmonde. In deze deelgemeente zijn wel sportverenigingen, maar zijn ook drie Schoolsportverenigingen opgericht. De reden daarvoor is dat, ondanks de vele sportverenigingen in de directe omgeving, de sportparticipatie van kinderen in die deelgemeente, toch achterbleef. Deze constatering sluit aan bij uitkomsten uit het onderzoek van Duivestijn. Uit zijn onderzoek komt ook naar voren dat de aanwezigheid van sportverenigingen zich niet direct laat vertalen in een hogere sportparticipatie. Het lage percentage verenigingslidmaatschappen geldt namelijk ook voor Vogelaarwijken met goede sportvoorzieningen en sportaanbieders. De verklaring moet ergens anders worden gezocht. Onbekendheid met de Nederlandse verenigingscultuur, maar ook gebrek aan financiële middelen spelen een rol bij het niet (laten) sporten van kinderen in georganiseerd verband (vgl. SCP, 2009).

De wijken met een Schoolsportvereniging

Rotterdam heeft als stad met bijna 600.000 inwoners te maken met grootstedelijke problemen als onveilige wijken, criminaliteit en jongerenoverlast. In 2008 heeft meer dan de helft van de inwoners (54 procent) een laag inkomen,¹ 48 procent van de Rotterdammers heeft een gedeeltelijk allochtone achtergrond. De eerste zes SSV's zijn bewust opgezet in wijken waar de sociale en economische ontwikkelingen achterblijven bij de rest van de stad. Afrikaanderwijk en Pendrecht waren in 2008, volgens de Sociale Index, sociale probleemwijken. De andere vier wijken kregen het stempel van een kwetsbare wijk. In de wijken Katendrecht, Afrikaanderwijk, Pendrecht en Schiedam is bovendien het aandeel burgers dat afhankelijk is van een uitkering bijna twee keer zo hoog als gemiddeld in Rotterdam (14%). Op het gebied van veiligheid verdienen Afrikaanderwijk, Katendrecht (bedreigde wijken) en vooral Pendrecht (een probleemwijk) aandacht. Tabel 3 geeft aan de hand van zes factoren de sociaaleconomische situatie van de zes wijken weer in 2008.

1 Een gezinsinkomen dat valt in de laagste veertig procent van de landelijke inkomensverdeling.

Tabel 2 Situatie wijken bij het begin van de Schoolsportvereniging in 2007/2008

Wijk	Veiligheids-index (2008) ^a	Sociale index (2008) ^b	WOZ waarde €/m2 (2008)	Percentage werkloosheid/ bijstand of arbeidsongeschikt (2008)	KIT score ^c (2007)	Percentage niet westerse allochtonen
Afrikaander-wijk	5,6	4,7	1.479	28%	19,5	86%
Beverwaard	7,1	5,9	1.763	18%	11,8	52%
Katendrecht	5,7	5,3	1.568	31%	19,5	60%
Lombardijen	7,9	5,5	1.772	14%	16,7	48%
Pendrecht	4,7	4,6	1.486	21%	26	66%
Schiemond	7,2	5,5	2.022	24%	21,3	69%
Rotterdam	7,3	6,0		14%		48%

- a. De Rotterdamse Veiligheidsindex kent een verdeling in vijf typen wijken. Een onveilige wijk (score lager dan 3,9), een probleemwijk (score tussen 3,9 en 5,0), een bedreigde wijk (score tussen 5,0 tot 6,0), een aandachtswijk (score tussen 6,0 tot 7,1) en een (redelijk) veilige wijk (score hoger dan 7,1).
- b. De Sociale Index meet de sociale kwaliteit van de stad Rotterdam en van de afzonderlijke deelgemeenten en wijken. Wijken en deelgemeenten worden ingedeeld in sociaal zeer zwakke wijken (score lager dan 3,9), probleemwijken (score tussen 3,9 en 5,0), kwetsbare wijken (score tussen 5,0 en 6,0), wijken die sociaal voldoende zijn (scoren tussen 6,0 en 7,1) en sociaal sterke wijken (score van 7,1 of hoger).
- c. Kinderen In Tel (KIT) onderzoekt vanaf 2006 de leefsituatie van de Nederlandse jeugd per provincie, gemeente en wijk. Gegevens van twaalf indicatoren die gebaseerd zijn op het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Voorbeelden van indicatoren zijn het aantal tienermoeders, speelruimte, achterstandsl leerlingen, zuigelingensterfte, jeugdwerkloosheid, kinderen in uitkeringsgezinnen, kindersterfte en kindermishandeling. Hoe hoger de KIT score hoe minder kindvriendelijk de wijk.

1.2 Het onderzoek

Dit rapport beschrijft de maatschappelijke meerwaarde van de SSV voor Rotterdam. We kijken daarbij naar wat de eerste zes SSV's de afgelopen vier jaar hebben betekend voor de sportparticipatie van de kinderen op de kernscholen, voor de wijken, en voor de persoonlijke ontwikkeling van de kinderen. Het onderzoek beantwoordt de volgende probleemstelling.

Wat is de maatschappelijke meerwaarde van de Schoolsportvereniging voor Rotterdam?

Daarbij zoomen we in op de vijf meer specifieke onderzoeksvragen.

1. In welke mate draagt de Schoolsportvereniging bij aan de sportparticipatie van kinderen in Rotterdamse wijken?

2. In welke mate draagt de Schoolsportvereniging bij aan de sociale ontwikkeling van deelnemende kinderen?
3. In welke mate draagt de Schoolsportvereniging bij aan de kwaliteit van Rotterdamse wijken?
4. Wat zijn succes- en faalfactoren van de SSV?
5. Wat zijn kansen en bedreigingen voor de toekomst van de SSV?

In het onderzoek zijn de eerste zes SSV's vier jaar achtereenvolgens gevolgd door middel van kwantitatief onderzoek. In 2008, 2009, 2010 en 2011 zijn enquêtes afgenomen bij kinderen op de kernscholen, ouders van kinderen die lid zijn van een SSV, leerkrachten op kernscholen en trainers die trainingen geven bij een SSV.

Bij de kinderen op de kernscholen zijn de enquêtes klassikaal afgenomen in de groepen vijf tot en met acht. Zowel kinderen die lid zijn van de SSV als kinderen die geen lid zijn van de SSV zijn vertegenwoordigd in de steekproef. De ouders zijn telefonisch geënquêteerd. Uit het ledenbestand van de zes SSV's zijn ouders steekproefsgewijs geselecteerd. Leerkrachten en trainers ontvingen de vragenlijst via de coördinator van de SSV op hun school of in hun wijk. Tabel 4 laat zien hoeveel respondenten bij de verschillende metingen de enquête hebben ingevuld.

Tabel 3 Aantal respondenten per type respondent op vier meetmomenten

Type respondent	2008	2009	2010	2011
Kinderen	730	674	775	804
Ouders	131	109	106	116
Leerkrachten	65	61	99	118
Trainers	29	33	30	45

In 2011 zijn groepsinterviews gehouden met kinderen, ouders, coördinatoren en trainers. Daarnaast hebben we interviews gehouden met samenwerkingspartners en vertegenwoordigers van Rotterdam Sportsupport. In bijlage 2 gaan we meer uitgebreid in op onze onderzoeksmethoden.

1.3 Opbouw van het rapport

Het rapport is thematisch opgebouwd. We bespreken in hoofdstuk 2 eerst de invloed van de SSV op het bevorderen van de sportparticipatie van kinderen uit de groepen vijf tot en met acht. We gaan hierbij in op het aantal lidmaatschappen en de ervaring van ouders. In dit hoofdstuk beschrijven we ook de belangrijkste verklaringen van het succes van de SSV bij het vergroten van de sportparticipatie bij kinderen.

In dit rapport gaan we daarnaast dieper in op een aantal nevenendoelen van de SSV: het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken waar de SSV actief is, het verbeteren van het welbevinden van de deelnemende kinderen, en het vergroten van het maatschappelijk bewustzijn van de participerende sportverenigingen. Dit laatste nevendoel komt aan de orde in een aparte paragraaf in hoofdstuk 2, waarin we inzoomen op de relatie tussen de SSV en de reguliere sportvereniging.

Hoofdstuk 3 gaat vervolgens in op de invloed van de SSV op de kinderen die lid zijn. Spelen de kinderen die lid zijn vaker buiten? Heeft het lidmaatschap van een sportvereniging invloed op hun schoolprestaties? In dat hoofdstuk gaan we tevens uitgebreid in op de rol van ouders bij de SSV. We geven antwoord op vragen als: Komen ouders vaak kijken bij wedstrijden? Zijn ze meer betrokken bij de school van hun kind? Zijn ze actief als vrijwilliger? Het vierde hoofdstuk gaat over de relatie tussen de aanwezigheid van een SSV en de leefbaarheid en sociale samenhang in wijk. Daarin bespreken we de invloed van de SSV op de fysieke en sociale omgeving van de wijk en gaan we in op de voor- en nadelen van trainingen in de openbare ruimte. Het laatste concluderende hoofdstuk heeft tot slot een blik op het verleden en de toekomst.

2 *Sportparticipatie*

De gemeente Rotterdam is een beweegoffensief gestart om meer inwoners aan het sporten en bewegen te krijgen. Een groep die te weinig sport in georganiseerd verband zijn kinderen van ouders met een laag inkomen. De SSV is ontwikkeld om juist deze kinderen, die vaak in de minder vitale wijken in Rotterdam wonen en waar het bovendien regelmatig ontbreekt aan vitale sportverenigingen, aan het sporten en bewegen te krijgen. Uit recent landelijk onderzoek komt naar voren dat de sportparticipatie van kinderen hoger is op scholen die aandacht besteden aan sportbeoefening en die de fysieke omgeving aantrekkelijk maken om te sporten (Stuij & Wisse, e.a., 2011). Dit hoofdstuk gaat in op de vraag in welke mate en op welke manier de SSV de sportparticipatie van kinderen verhoogt. We kijken daarbij ook naar verschillen tussen jongens en meisjes. Daarnaast beschrijven we de belangrijkste succesfactoren.

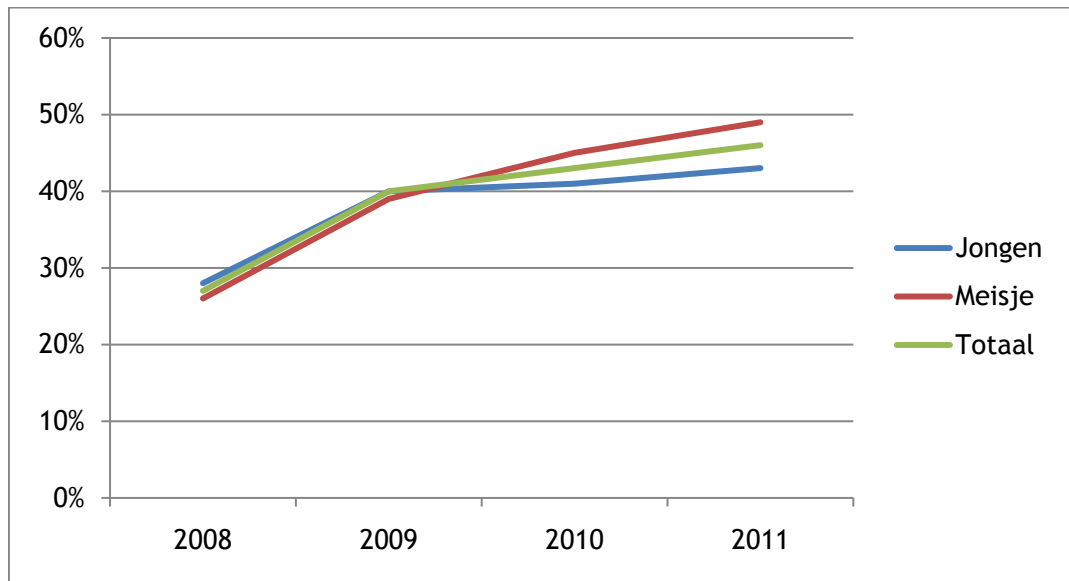
2.1 *Meedoen bij de Schoolsportvereniging*

Deze paragraaf gaat in op het deelnemen aan de SSV. Welk deel van de kinderen is lid van de SSV en in hoeverre is dat de afgelopen jaren veranderd? Daarnaast bespreken we waarom kinderen lid zijn van de SSV en in welke mate de SSV bekend is in de wijken.

Lidmaatschap Schoolsportvereniging

In totaal zijn er op de zes SSV's in 2011 898 lidmaatschappen uitgegeven. 49 kinderen zijn lid van meer dan één sport. Het deel van de kinderen binnen de onderzoekspopulatie dat lid is van de SSV nam van 2008 tot 2010 steeds toe. In 2011 zet deze stijgende lijn door en op dit moment is ruim 45 procent van alle kinderen in ons onderzoek lid van de SSV bij hun op school. Figuur 1 laat deze stijgende lijn zien, zowel voor jongens als voor meisjes. Dat is opvallend, want uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de sportparticipatie van meisjes achterblijft bij die van jongens (Elling, 2003). De SSV blijkt dus succesvol in het toegankelijker maken van sportverenigingen voor meisjes in de minder vitale wijken in Rotterdam. Als we wat preciezer kijken naar het verschil tussen jongens en meisjes zien we namelijk dat het aandeel meisjes dat lid is van de SSV sneller is toegenomen dan het aandeel jongens. 49 procent meisjes geeft aan lid te zijn, ten opzichte van 43 procent van de jongens. Dit is deels te verklaren doordat een groter deel van de jongens al lid was van een sportvereniging voor de komst van de SSV.

Figuur 1 Percentage kinderen op kernscholen dat lid is, vergeleken naar sekse

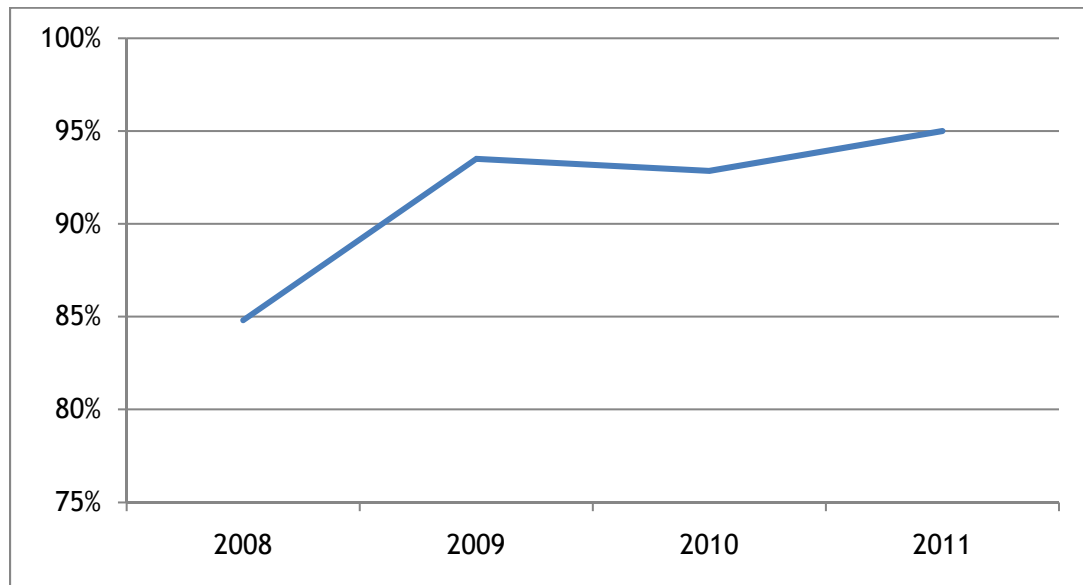
Voor een groot deel van de kinderen blijkt de SSV één van de weinige mogelijkheden te zijn om aan sport te doen. Iets meer dan de helft van de geënquêteerde ouders geeft aan dat hun kind nooit sport bij een andere vereniging of op straat. De SSV is voor deze kinderen de enige plek waar ze actief kunnen sporten en bewegen. In tegenstelling tot leeftijdsgenoten speelt deze groep weinig buiten, ook maken ze weinig gebruik van openbare sportvoorzieningen in de wijk. In hoofdstuk 4 gaan we in op de relatie tussen de SSV en de wijk.

Voetbal wordt op de meeste SSV's aangeboden en is hierdoor ook de meest populaire sport. 28 procent van de kinderen is lid geworden van een voetbalvereniging. Ook turnen, karate en volleybal zijn populaire sporten. Er zijn sporten, zoals American football, die maar op één SSV wordt gegeven. Tafeltennis en karate wordt op twee SSV's gegeven. Dansen kan je alleen beoefenen bij SSV Beverwaard. Eén op de vijf kinderen is hier lid geworden van dansen. Bij SSV Afrikaanderwijk is basketbal, in vergelijking met de andere SSV's, een zeer populaire sport. In de loop der jaren geven steeds minder kinderen aan dat ze niet lid zijn van een SSV omdat ze 'de sport die zij het leukste vinden' er niet kunnen beoefenen. In 2008 gaf een kwart van de kinderen die geen lid waren van een SSV dit als reden voor het niet meedoen, in 2011 is dat nog maar 17 procent. Tegenwoordig worden er bij de eerste zes SSV's in totaal dertien verschillende sporten aangeboden. Kinderen kunnen daar kiezen uit atletiek, turnen, voetbal, hockey, judo, American football, karate, tafeltennis, basketbal, volleybal, honkbal, handbal en korfbal.

Bekendheid Schoolsportvereniging

Op de scholen met een SSV kennen bijna alle kinderen het initiatief. Slechts vijf procent van de responderende kinderen kent de SSV niet. Figuur 2 laat zien dat steeds meer kinderen op de kernscholen de SSV kennen. Ook vier jaar geleden, toen de SSV net nieuw was, kende het grootste deel van de kinderen (85%) de SSV.

Figuur 2 Deel van de kinderen dat bekend is met de SSV over de jaren heen

De leerkrachten zijn ook al sinds de start van het project goed bekend met de SSV op hun school. Evenals in 2008 kennen in 2011 bijna alle leerkrachten (93%) het initiatief. Zij worden hierover voornamelijk geïnformeerd door collega's. Kinderen krijgen vooral informatie over de SSV via de vakleerkracht lichamelijke opvoeding (66%) of via een juffrouw of meester (52%). Tweederde van de kinderen leest de nieuwsbrief van de SSV en ongeveer drie op de tien kinderen (32%) bekijkt de website.

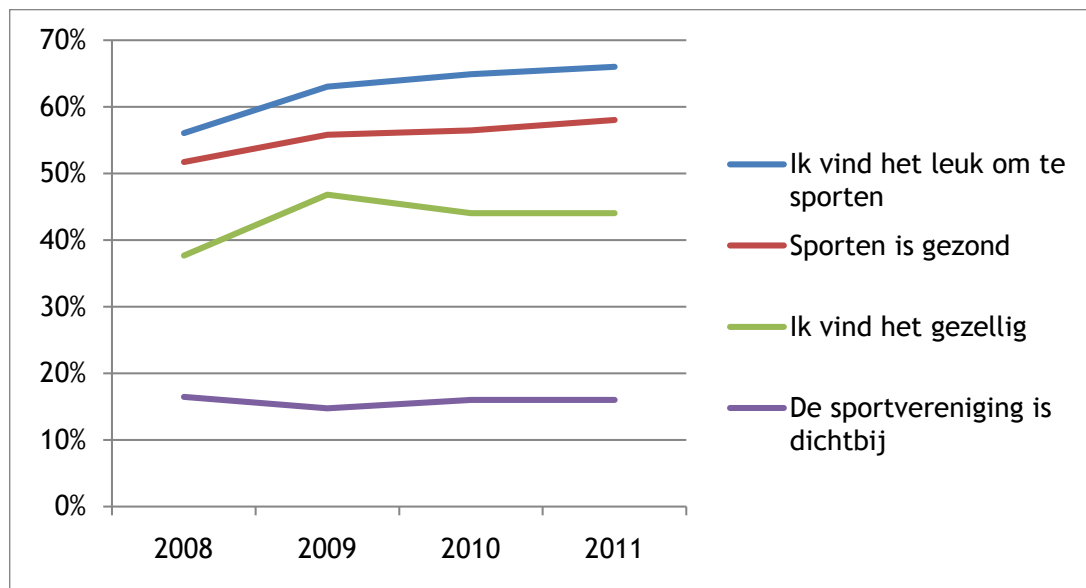
De coördinator van de SSV heeft een essentiële rol bij het verspreiden van informatie over de SSV, zo blijkt uit de diepte-interviews met ouders. Hij brengt trainingen en wedstrijden van de verschillende betrokken sportverenigingen onder de aandacht bij de kinderen en attendeert ouders op de mogelijkheid om hun kind te laten sporten.

2.2 Redenen lidmaatschap

Plezier en gezondheid

Hoe komt het nu dat zoveel kinderen lid zijn van de Schoolsportvereniging? Zowel in de enquête voor de kinderen als voor de ouders hebben we hier vragen over gesteld. Kinderen zeggen vooral lid te zijn vanwege redenen die te maken hebben met plezier, gezelligheid en gezondheid (zie figuur 3).

Figuur 3 Redenen waarom kinderen lid zijn van de SSV over de jaren heen

De laatste jaren is het aantal kinderen dat lid is omdat ze het leuk vinden om te sporten toegenomen. Tweederde van de kinderen geeft dat als reden om lid te zijn van de SSV. Daarnaast lijkt het besef dat sporten gezond is onder de kinderen te zijn toegenomen. In 2011 geeft 58 procent van de kinderen dat als reden voor hun lidmaatschap. In 2008 was dat nog 52 procent.

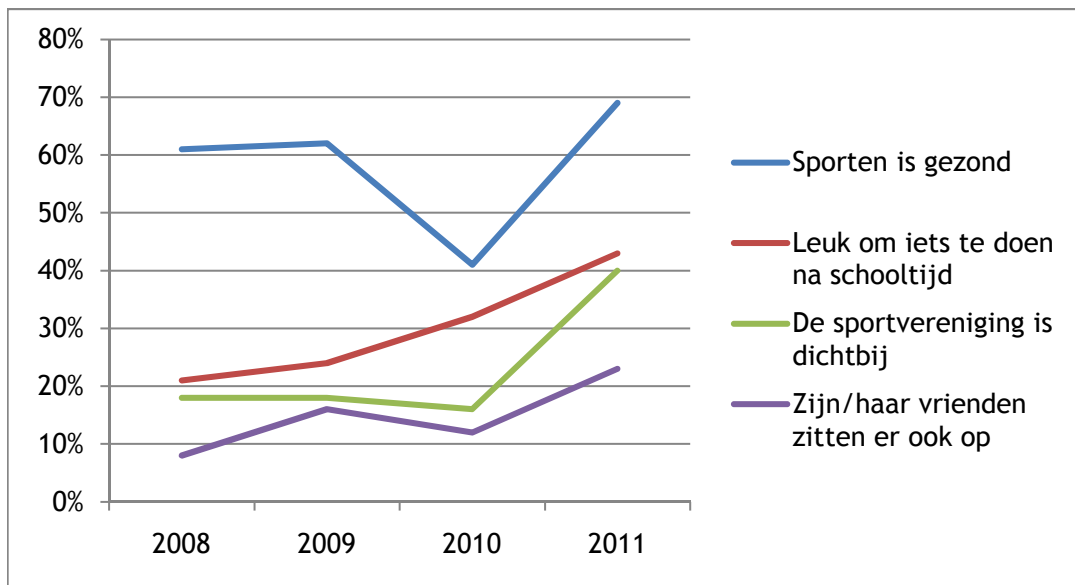
Deze toename in gezondheidsbesef kan ook een gevolg zijn van het feit dat de scholen met een SSV vaak ook een Lekker Fit! School² zijn. Op Lekker Fit! Scholen wordt vier middagen in de week een naschoolse activiteit georganiseerd, bijvoorbeeld trainingen van de SSV. Bovendien besteden deze scholen extra aandacht aan gezonde voeding. Deze koppeling heeft volgens de teamleider van het Lekker Fit! programma bij de dienst Sport en Recreatie van de gemeente Rotterdam een positieve invloed op de kinderen. Vooral als het gaat om sporten en bewegen. Tot slot is het interessant om te zien dat gezelligheid en plezier in het sporten bij veel kinderen centraal staan. Dat de SSV dichtbij huis is wordt door weinig kinderen genoemd als reden voor hun lidmaatschap. De meeste kinderen lijken de SSV als iets vanzelfsprekend te zien dat wordt georganiseerd door en op hun school.

Ook steeds meer ouders geven aan dat de SSV een plezierige en sociale omgeving is voor hun kinderen. Ongeveer vier van de tien ouders zeggen bijvoorbeeld dat hun kind lid is omdat het leuk is om iets te doen na schooltijd. Dat is een verdubbeling ten opzichte van 2008 (zie figuur 4). En iets minder dan een kwart van de ouders denkt dat hun kind lid is omdat zijn of haar vrienden er ook

2 Op Lekker Fit! scholen wordt vier middagen in de week door de vakleerkracht lichamelijk opvoeding een naschoolse activiteit georganiseerd. Dit kan dus worden vervangen door de trainingen van de SSV waar de vakleerkracht lichamelijke opvoeding als coördinator bij betrokken is. Daarnaast wordt op Lekker Fit! scholen extra aandacht besteedt aan gezonde voeding.

sporten. Ook dat is een toename ten opzichte van 2008. Net als voor de kinderen is gezondheid ook voor ouders een belangrijke reden om hun kind te laten sporten bij de SSV. Ongeveer tweederde van de ouders geeft dit als hun belangrijkste motivatie om hun kind te laten sport (zie figuur 4).

*Figuur 4 Waarom denken ouders dat hun kind lid is van de Schoolsportvereniging.
(respondenten konden meerdere antwoorden geven)*

Steeds meer ouders noemen het feit dat de SSV dichtbij is als reden voor het lidmaatschap van hun kind. We zien een stijging van nog geen 10% in 2008, naar 23% in 2011. Ook tijdens de groepsinterviews die we hebben gehouden met ouders van kinderen komt dit naar voren. Dat de trainingen plaatsvinden bij de school maakt het voor ouders makkelijker hun kinderen te laten sporten na schooltijd. Hierdoor hoeven de kinderen geen lange afstanden meer te reizen naar de locatie van de sportvereniging.

‘Kinderen stimuleren elkaar en hun vader en moeder.’

Jeroen de Wit - coördinator SSV Schiemond

Niet alleen een indrukwekkende hoeveelheid kinderen dat sport, maar ook ongeveer veertig ouders die in beweging komen. Schoolsportvereniging Schiemond kent een onverwacht positief bijeffect. *‘We hebben nu zeventien moeders en één vader die volleyballen en ongeveer twintig ouders die zumba dansen’*, zegt coördinator Jeroen de Wit.

‘Vroeger voetbalden deze kinderen op straat, nu bij een club. Jongens en meisjes die eerst niet wisten wat een sportvereniging inhield, werken er nu trainingen en wedstrijden af. Kijk eens naar volleybalvereniging Hou Stand. De hele jeugdafdeling wordt er gevormd door leerlingen van openbare basisschool De Boog. Vijftig in totaal.’

Het is helder: Jeroen de Wit is enthousiast over Schoolsportvereniging Schiemond. Bijna de helft van de leerlingen van De Boog is er lid van: 160 van de 360. Zelfs twintig kleuters horen er bij, zij turnen.

Fietsend naar de club

‘De formule is even eenvoudig als succesvol’, zegt de coördinator van SSV Schiemond. *‘Je kunt kinderen doorsturen naar een sport die ze leuk blijken te vinden tijdens de gymles. Zowel voor de leerlingen als hun ouders is het gemakkelijk dat er wordt gesport in de gymzaal van de school. Het doel is uiteindelijk dat de kinderen ook aan de slag gaan bij de betreffende sportvereniging zelf. Ze trainen bijvoorbeeld eerst op school, daarna op school en bij de club, en op een gegeven moment spelen ze ook wedstrijden. Deze week reed ik naar huis, zag ik opeens een van de leerlingen met een tas om zijn schouder naar de sportvereniging fietsen. Ik weet niet of dat zou zijn gebeurd zonder Schoolsportvereniging Schiemond.’*

Vijf sporten

De scholieren krijgen maar liefst vijf sporten aangeboden. Ze kunnen kiezen uit volleybal, maar ook voetbal (FC Maense), basketbal (Rotterdam Basketbal), turnen (2Turn Rotterdam) en judo (GOSH Sport). *‘Kinderen motiveren elkaar om te gaan sporten’*, zegt de Wit. *‘Ze stimuleren hun ouders om ook interesse te tonen. Als hun sportgevoel op een gegeven moment heel erg begint te kriebelen, zeggen ze tegen hun vader of moeder dat ze zo graag niet meer alleen op school bezig willen zijn, maar ook naar de vereniging willen worden gebracht.’*

Volwassenen

Over ouders gesproken: sommige van hen werden aangestoken door het sportenthousiasme van hun kind. Of er ook niet iets voor volwassenen georganiseerd kon worden? De Wit: *‘Dat is mogelijk geworden dankzij wooncorporatie Woonbron in samenwerking met Sportstimulering Delfshaven. Eén keer in de week spelen de ouders volleybal of doen ze aan zumba. De variatie is groot: mensen van Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse origine. Ik kan me voorstellen dat die bekendheid met elkaar positieve gevolgen heeft voor de wijk.’*

Laagdrempeligheid

Wat onderscheidt de SSV nu van een reguliere sportvereniging? Uit de enquêtes en de interviews blijkt dat de stap van *niet* sporten naar sporten bij de school in de vorm van de SSV een veel kleinere stap is dan de stap van *niet* sporten naar een lidmaatschap bij een reguliere sportclub. Die laagdrempeligheid kent drie aspecten, zo blijkt uit de diepte-interviews. Ten eerste, en dat is de kern van het concept, verbindt de SSV reguliere sportverenigingen aan basisscholen. De basisschool is een voor kinderen veilige en vertrouwde omgeving om na schooltijd te sporten. Ten tweede zorgt de SSV ervoor dat de sportvereniging naar de kinderen toe komt, in plaats van dat de kinderen naar de sportvereniging toe moeten. En ten derde is er de mogelijkheid gebruik te maken van het Jeugdsportfonds. Ouders worden er door de coördinatoren nadrukkelijk op gewezen dat zij hier gebruik van kunnen maken. Dit kan direct door de school worden aangevraagd. In deze paragraaf gaan we in op deze drie aspecten van de laagdrempeligheid van de SSV. De koppeling met school

Het tweede aspect van de laagdrempeligheid van de SSV is de verbinding met school. Allereerst omdat dit de ouders een veilig gevoel geeft, en de drempel om hun kinderen te laten sporten verlaagd wordt. Ouders hebben het gevoel dat het een activiteit is die op school en onder toezicht van school plaatsvindt. Gedeeltelijk is dit waar. De coördinator van de SSV, eveneens de vakleerkracht lichamelijke opvoeding op school, verzorgt de communicatie tussen de verenigingen en de kinderen en ouders. Als er dingen misgaan tijdens de training wordt de coördinator daarover geïnformeerd door de vereniging.

Daarnaast is de school een natuurlijke plek voor kinderen. Ze komen er iedere dag en daarmee is het een vindplaats voor de sportverenigingen. Het grootste deel van de leerkrachten op scholen met een SSV (77 procent) stimuleert leerlingen ook daadwerkelijk om er te gaan sporten. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een groepsgesprek met kinderen waarin een van hen vertelt over hoe en waarom hij lid is geworden van de SSV bij hem op school.

‘Mijn meester gaf me een brief in de klas en toen mocht ik een sport kiezen.’

De ouders die deelnamen aan de groepsgesprekken vinden het prettig dat de coördinator fungeert als een vast aanspreekpunt. Voor de coördinatoren kan de sterke verbondenheid met school soms echter ook een nadeel zijn. Sommige ouders denken dat hun kind echt lid is bij de school. Een coördinator zegt bijvoorbeeld.

‘Soms is het lastig, omdat ouders en kinderen met alle vragen over de SSV naar mij toe komen. Veel van die vragen zijn eigenlijk voor de sportvereniging. Maar ouders en kinderen weten soms niet eens dat ze lid zijn van een sportverenigingen. Ze denken dat ze na schooltijd sporten bij de school.’

Er zijn ook ouders die de SSV zien als een soort naschoolse opvang. Een voorbeeld hiervan vinden we in de wijk Katendrecht, waar door de bouw van koopwoningen steeds meer hoge inkomensgroepen zijn komen wonen. Een aantal van die ouders vinden het volgens de coördinatoren prettig dat hun kinderen door de SSV *‘lekker wat langer op school zijn’*. Kinderen sporten dan in een veilige omgeving bij de school, terwijl de ouders zelf aan het werk zijn.

‘Het is heerlijk als jongens en meisjes kunnen bewegen.’

Anja van Roon - trainster gymnastiekvereniging ASV Advendo

‘Ik vind het heerlijk dat we kinderen aan het sporten krijgen op een bekende locatie in hun eigen buurt. Het is een succes. We geven op scholen training aan ongeveer tachtig jongens en meisjes van SSV Katendrecht, Afrikaanderwijk en Schiebroek. Dat aantal is ongeveer even groot als de reguliere jeugdleden die in de weer zijn bij onze club’, aldus Anja van Roon, trainer bij gymnastiekvereniging ASV Advendo.

‘Bij wijze van kennismaking huppelen over de mat, lopen over de balk en zwaaien in de ringen. Zijn kinderen eenmaal gewend en gaan ze vaker turnen, dan volgen onder meer radslag, arabier of handstand met doorrollen.’ Anja van Roon geeft het ene na het andere voorbeeld als het gaat om turnoefeningen.

De trainer van ASV Advendo heeft 36 leerlingen van Schoolsportvereniging Katendrecht onder haar hoede. Een andere trainer van de club brengt 25 jongens en meisjes van Schoolsportvereniging Afrikaanderplein de kneepjes bij. Sinds kort bedient Van Roon ook 28 kinderen van Schoolsportvereniging Schiebroek.

Wedstrijden

‘Het mooiste zou zijn als kinderen op een gegeven moment training krijgen en ook wedstrijden gaan turnen bij ASV Advendo zelf, maar uitgezonderd twee talentjes van SSV Katendrecht hebben we dat bij SSV Katendrecht en Afrikaanderwijk nog nauwelijks zien gebeuren’, zegt Van Roon. ‘ASV Advendo is aan de andere kant van de Maas gevestigd dan deze Schoolsportverenigingen. Voor de meesten is dat blijkbaar een brug te ver. We hebben wel het plan een turnklas op te zetten voor meiden die stoppen met turnen na de basisschool. Leden van SSV Schiebroek trainen al wel al op één van onze locaties.’

Jury begroeten

Van Roon wil zoveel mogelijk bereiken met de kinderen: *‘Op school trainen de kinderen alleen. Maar het is natuurlijk ook leuk om deel te nemen aan een echte wedstrijd. Dat geeft een extra beleving. De jury begroeten, toeschouwers op de tribune, dat soort zaken. Daarom heeft ASV Advendo onlangs in samenwerking met andere deelnemende turnclubs de SSV Bokaal Turnen georganiseerd voor de leden van vier Schoolsportverenigingen. We streven ernaar dat de volgende keer nog meer Schoolsportverenigingen met turnende leden meedoen. In dit opzicht hopen we ook dat de leden van de Schoolsportverenigingen gaan meedoen met de onderlinge wedstrijden van de vereniging en de Rayoncup van Rotterdam Noord.’*

Sporten dichtbij huis

Zoals eerder in dit hoofdstuk beschreven, geven vier van de tien geënquêteerde ouders aan dat hun kind lid is omdat de SSV dichtbij huis is. Ook uit de diepte-interviews met samenwerkingspartners blijkt dat dit een belangrijke succesfactor is. Een SSV geeft kinderen de mogelijkheid te sporten in hun eigen buurt en zij hoeven daardoor niet meer te reizen naar de locatie van een sportvereniging, zeggen meerdere geïnterviewden. Dat maakt het niet alleen voor kinderen aantrekkelijk, maar ook voor ouders. Zij hoeven hun kind niet meer te brengen en halen van en naar een sportvereniging die ver buiten de wijk ligt. Een ouder uit Schiedam vertelt daarover het volgende.

‘Dat [de sportvereniging waar haar kind eerst lid was] was heel ver weg. Gelukkig kan sporten nu in de wijk. Dat is veel prettiger voor ons. Ze kunnen er zelfstandig naar toe. Het is direct na schooltijd en op school.’

Een andere ouder meent dat het vooral voor eenoudergezinnen belangrijk is dat hun kinderen kunnen sporten in de eigen buurt. In de wijk waar zij woont - Pendrecht - wonen veel alleenstaande ouders. Voor hen is het halen en brengen van hun kinderen van en naar de sportvereniging buiten of aan de rand van de wijk vaak erg lastig. Zeker als ze meerdere kinderen hebben. Interessant is het verhaal van een moeder die vertelt over haar kind dat nu trainingen volgt op de locatie van de

vereniging. Het lijkt erop dat ze door de SSV is gaan beseffen dat sporten en bewegen belangrijk is, voor haar kind maar ook voor haarzelf.

‘Dat [de locatie van de vereniging] is ongeveer 20 minuten fietsen. Eerst waren de trainingen in de wijk, maar nu het lekker weer is gaan ze buiten trainen. Daarom moet ik ze nu iedere keer brengen. maar ja, mijn dochter vindt het erg leuk. We doen er alles voor om haar te laten trainen. (...) En ik fiets daardoor nu veel meer dan vroeger.’

Het Jeugdsportfonds

Het laatste belangrijke aspect van de SSV die de drempel om lid te worden wegneemt, heeft betrekking op ouders met een kleine beurs. Ouders met kinderen in de leeftijd van 4 t/m 17 jaar en een inkomen lager dan 120 procent van het minimuminkomen (€ 1.350) kunnen gebruik maken van het Jeugdsportfonds. Inmiddels maakt bij de zes door ons onderzochte SSV's iets meer dan 50% van de kinderen hier gebruik van. Dit komt neer op 472 kinderen waarvoor het Jeugdsportfonds de contributie betaald. Dat kan ook bij reguliere sportverenigingen, maar het verschil is dat de coördinator van de SSV ouders actief benadert om het via hen aan te vragen. Gezinnen mogen het niet zelf aanvragen, maar de school wel en de coördinator heeft een goed beeld van de gezinssituatie van de meeste kinderen. Daardoor kan hij of zij beoordelen of een aanvraag voor het Jeugdsportfonds nodig is.

Ouders van kinderen uit de wijk Schiemond geven aan dat zonder het Jeugdsportfonds veel kinderen niet mee zouden kunnen doen bij de SSV. De coördinatoren van de Schoolsportverenigingen in Pendrecht en Schiemond schatten dat op hun school 60 tot 70 procent van de kinderen gebruik maakt van het Jeugdsportfonds.

Zoals gezegd is de kracht van de combinatie tussen de SSV en het Jeugdsportfonds dat de coördinatoren ouders direct attenderen op dit fonds en het voor hen kunnen aanvragen. Buiten de coördinatoren attenderen ongeveer vier van de tien leerkrachten hun leerlingen en/of de ouders van hun leerlingen op het Jeugdsportfonds. Zij doen dat vooral tijdens informele gesprekken of ouderavonden. Ongeveer een derde van de leerkrachten verwijst ouders daarbij door naar de vakleerkracht. Een kwart van de leerkrachten is nog niet bekend met het Jeugdsportfonds.

61 procent van de ouders bij wie we in 2011 een enquête hebben afgenomen betaalt de contributie van hun kind zelf. Van de 45 ouders die de contributie niet zelf betalen denken er 24 dat de school dit betaalt, twaalf weten niet wie het betaalt, drie denken dat het gratis is en slechts zes weten dat het wordt betaald vanuit het Jeugdsportfonds. Ook de ouders die aanwezig waren bij het groepsgesprek in de wijk Schiemond weten niet direct wie de contributie betaalt. Een aantal van hen denkt dat de contributie door de school wordt betaald. Dat ouders niet precies weten wie op welke manier de contributie van hun kind betaalt, kan worden veroorzaakt door het feit dat zij er zelf relatief weinig zelf voor hoeven te doen. De coördinator zorgt voor de administratie en de contributie wordt verrekend met de sportvereniging. Zo zegt een ouder uit Schiemond:

‘Ik heb een uitkering en dat weten ze hier op school. Het is toen voor me geregeld. Eigenlijk heel makkelijk.’

Coördinatoren maken meestal zelf een inschatting of een ouder daadwerkelijk voor het Jeugdsportfonds in aanmerking komt, soms in samenwerking met de ouderconsulent, de groepsleerkracht of iemand anders van de school. In bijna alle gevallen vragen zij ter controle om een loonstrook. Vier van de zes coördinatoren benadrukken dat ook voor de kinderen die lid zijn via het Jeugdsportfonds geldt dat zij het hele jaar lid zijn en bij de trainingen aanwezig horen te zijn. In de praktijk blijkt dat bij een enkeling lastig te zijn, omdat enkele ouders die de contributie niet zelf betalen hun kinderen minder stimuleren om naar trainingen te gaan.

Sommige kinderen die gebruik maken van het Jeugdsportfonds zijn lid van meerdere sporten. Dat betekent dat zij voor één lidmaatschap gebruik maken van het Jeugdsportfonds en de andere contributie(s) zelf betalen. In het groepsinterview met ouders van kinderen uit de wijk Pendrecht vertelt een moeder dat haar zoon het sporten zo leuk vond dat ze zelf geld bij elkaar is gaan scharrelen voor nog twee lidmaatschappen. Deze jongen is wel een uitzondering op de regel. Slecht een aantal kinderen beoefent meerdere sporten tegelijkertijd. In totaal maakt 52% (dit komt neer op 472 kinderen) van de kinderen die lid zijn bij de zes door ons onderzochte SSV gebruik van het Jeugdsportfonds. Uit de administratie van Rotterdam Sportsupport blijkt dat negenenvieertig kinderen lid zijn van meer dan één sportvereniging. Vierentwintig hiervan maken gebruik van het Jeugdsportfonds. De SSV stimuleert kinderen via de proeftrainingen om ervaring op te doen met meerdere sporten zodat ze in staat zijn bewust te kiezen voor één bepaalde sport. Het opdoen van ervaring bij verschillende sportverenigingen past bij het aanleren van een sportcultuur en een actieve levensstijl.

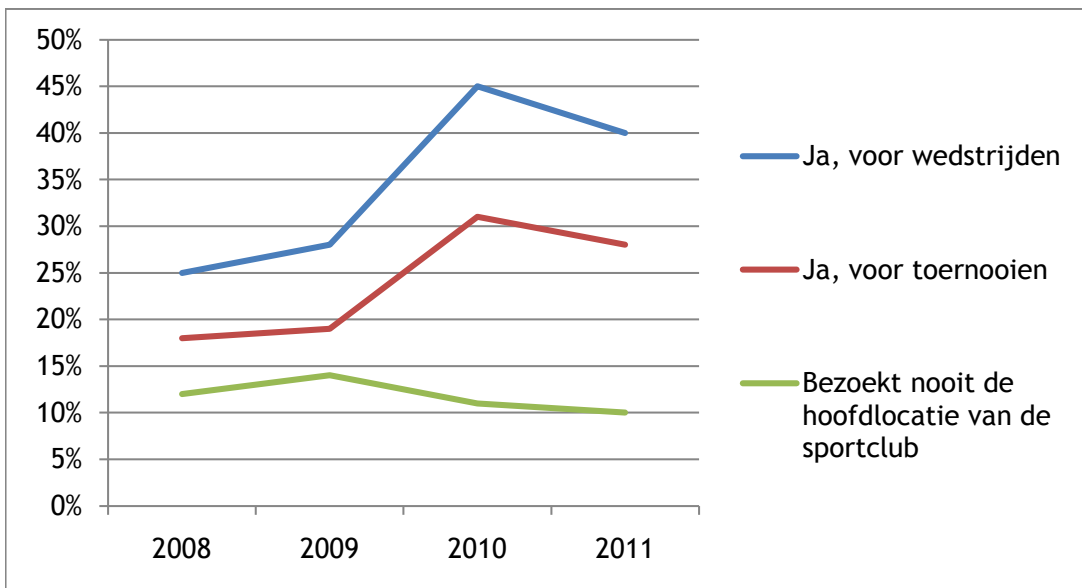
2.3 De Schoolsportvereniging en de sportvereniging

Kinderen die sporten bij de SSV zijn lid van een reguliere sportvereniging. Bij sommige sporten komen zij ook op de hoofdlocatie van de sportclub om daar hun wedstrijden te spelen. Deze paragraaf beantwoordt de vraag hoe de relatie is tussen de SSV en de sportverenigingen. Die vraag is relevant, omdat uit de praktijk blijkt dat de trainingen op school worden gegeven en de reguliere sportvereniging maar in beperkte mate inzicht heeft op het verloop van deze trainingen.

Het grootste deel van de trainers is van mening dat de SSV wordt ondersteund door het bestuur van de sportvereniging. Ongeveer tweederde van de trainers is dan ook van mening dat de leerlingen van de SSV ook betrokken worden bij verenigingsactiviteiten op de hoofdlocatie, zoals toernooien of feestelijke activiteiten. Dat is een toename in vergelijking met 2008.

Ook bij de kinderen zelf zien we op dit punt een positieve ontwikkeling. Dit is interessant, omdat de trainingen in de meeste gevallen niet op de hoofdlocatie plaatsvinden. Het bezoeken van de hoofdlocatie is belangrijk om een band op te bouwen met de reguliere sportvereniging. In vergelijking met 2008 bezoeken kinderen in 2011 vaker de hoofdlocatie van de vereniging waarbij ze sporten (zie figuur 5). Zij doen dat vooral voor wedstrijden en toernooien. Voor feestjes bezoekt slecht tien procent van de kinderen de hoofdlocatie. Dit percentage is over de jaren heen niet veranderd.

Figuur 5 Frequentie bezoek hoofdlocatie van de sportvereniging om verschillende redenen over de jaren heen

Volleybaldromen van 10-jarige Ciara

Leerling

Van schoolsportvereniging naar volleybalclub naar een professionele ploeg in het buitenland Als het aan Ciara Hiwat ligt, legt ze die route af. De eerste twee stations kent de 10-jarige in elk geval al. *‘Serveren kan ik beter dan spelen aan het net’, zegt ze. ‘Onderhands serveren? Nee hoor, ik doe het bovenhands.’*

Vier jaar geleden kregen leerlingen van RK Basisschool De Regenboog de kans om onder andere proeftrainingen volleybal te volgen. Ciara is een van de kinderen die later zo enthousiast raakte, dat ze op school graag wekelijks wilde sporten onder leiding van de trainers van Volley Zuid.

Hartstikke leuk

‘Ik vond die trainingen op school vanaf het begin hartstikke leuk’, vertelt de leerling van groep 6. ‘Zó leuk, dat ik vier maanden geleden aan mijn ouders heb gevraagd of ik kon gaan trainen bij Volley Zuid zelf. Ik sta op het punt er weer heen te gaan. Het is vrijdagmiddag en straks trainen we van zes tot acht uur. Of dat niet erg lang is en of ik niet moe ben na afloop? Nee hoor, helemaal niet. Waar ik de eerste keer wel last van had, was dat ik een beetje zenuwachtig was. Bij Volley Zuid ben ik de enige van mijn school. Maar nu ben ik helemaal gewend. Verder is het spel bij de vereniging wat moeilijker, omdat de meeste kinderen er beter kunnen volleyballen dan de leerlingen op school. Maar daar leer je juist van.’

Best lang

Ciara speelt nog geen wedstrijden. *‘Volgend jaar’,* zegt ze. En wie weet komt ze ooit zelfs uit in een buitenlandse profcompetitie. *‘Dat zou ik wel willen. Ik ben best lang voor mijn leeftijd, dus misschien zit het er wel in!’*

Instroom nieuwe leden

De instroom van nieuwe leden op de sportverenigingen gaat bij de meeste sporten zonder problemen. Uit interviews met trainers blijkt dat het bij sporten als turnen, atletiek, handbal en voetbal vrij gemakkelijk gaat. Bij het turnen is het zo geregeld dat, vergelijkbaar met individuele sporten als karate en judo, de leden van de SSV de andere leden van de sportvereniging vrijwel nooit zien. De trainingen worden gescheiden aangeboden op een locatie in de wijk. Kinderen die meer willen trainen worden door trainers gestimuleerd om ook op andere locaties, waaronder de hoofdlocatie, te komen sporten. Een voorbeeld hiervan is een meisje van 11 jaar op basisschool De Catamaran in Lombardijen. Zij is doorgestroomd naar de hoofdlocatie om dat ze 'erg goed is'.

'De trainster van de turnvereniging kwam een keer kijken bij de training. Ze heeft me toen gevraagd of ik vaker wilde trainen bij de club omdat ik goed kan turnen. Dat heb ik gedaan.'

Bij sommige voetbalverenigingen zijn de trainingen gescheiden, maar de thuiswedstrijden vinden altijd plaats op de hoofdlocatie. Als de voetbalvereniging dicht bij de school ligt, vinden de trainingen ook plaats op de hoofdlocatie. De nieuwe leden vinden meestal geruisloos hun weg binnen de club. Bij een hockeyvereniging hebben ze andere ervaringen. Daar heeft de instroom van gekleurde spelers en ouders gezorgd voor culturele spanningen. Een trainer van deze hockeyvereniging zegt daarover het volgende.

'Sommige leden op de hockeyvereniging zijn best racistisch. En dat spreken ze ook uit. Daar zijn wij wel van geschrokken.'

De houding van sommige ouders op de vereniging heeft de club verrast. Een trainer geeft aan dat het ze het niet hebben zien aankomen. Voorafgaand aan het initiatief om mee te doen met de SSV is wel overleg geweest met commissieleden en trainers. Ouders en leden waren niet geïnformeerd. Het afgelopen jaar zijn door de instroom van allochtone leden ongeveer tien sporters en een coach van de hockeyclub afgegaan omdat ze toch liever bij een andere hockeyclub gaan sporten. In totaal sporten er ongeveer tweeëntwintig kinderen van de SSV in teams op de hockeyclub. Andere kinderen van de SSV volgen alleen trainingen op school.

Trainers van verschillende sportverenigingen geven aan dat op de sportvereniging door leden wordt geklaagd over het gebrek aan ouderbetrokkenheid van ouders van kinderen die lid zijn via de SSV. In het algemeen geven ze aan dat er niet geklaagd wordt als alles goed gaat, maar als één van deze kinderen iets fout doet of niet op komt dagen gaat het direct over de ouders. Trainers vinden het lastig om hier mee om te gaan.

Doorstroom van leden 12+

Op het moment dat kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan, kunnen zij geen lid meer zijn van de SSV. Hoe zit het dan met doorstroming van de kinderen? Gaan zij vanaf dan trainen op de hoofdlocatie van de vereniging of stoppen zij met sporten?

Uit de interviews met de coördinatoren blijkt dat kinderen die via de SSV aan een teamsport doen op dat moment vaker doorstromen naar de hoofdlocatie van een vereniging, dan kinderen die een individuele sport beoefenen. Bij de teamsporten worden de kinderen direct in een bestaand team opgenomen. Volgens de coördinatoren heerst er bij teamsporten vaker een wedstrijdstructuur

dan bij individuele sporten. Bij voetbal, hockey of handbal is er in principe iedere zaterdag een wedstrijd. Bij veel individuele sporten als atletiek, turnen, karate of dansen vinden wedstrijden op incidentele basis plaats of zijn er helemaal geen wedstrijden. Dit heeft als gevolg dat de kinderen een minder hechte band opbouwen met de reguliere sportvereniging, met als gevolg een hogere uitstroom van kinderen die naar het voortgezet onderwijs gaan.

Ook uit de enquêteresultaten blijkt dat kinderen die lid zijn van een teamsport de hoofdlocatie van de vereniging vaker bezoeken dan kinderen die via de SSV lid zijn van een individuele sport (zie tabel 5).³

Tabel 4 Percentage van de kinderen dat om verschillende redenen de hoofdlocatie van de vereniging bezoekt, vergeleken voor individuele sporten en teamsporten.

Bezoekmomenten hoofdlocatie sportvereniging	Individuele sporten (n=152)	Teamsporten (n=202)
Voor trainingen	43	56
Voor wedstrijden	23	34
Voor feestjes of andere dingen, zoals kamp	9	16
Bezoekt de hoofdlocatie van de vereniging nooit	15	7

2.4 Belangrijkste bevindingen

In totaal zijn op de zes SSV's in 2011 898 lidmaatschappen uitgegeven. 52% maakt gebruik van het Jeugdsportfonds en negenenveertig kinderen zijn lid van meer dan één sportvereniging. Het aandeel meisjes dat lid is van de SSV is meer toegenomen dan het aandeel jongens. Van de meisjes geeft 49 procent aan lid te zijn, ten opzichte van 43 procent van de jongens. Deels is dit te verklaren doordat een groter deel van de jongens al lid was van een sportvereniging voor de komst van de SSV. De SSV blijkt erg succesvol in het toegankelijker maken van sportverenigingen voor meisjes.

Kinderen die lid zijn van de SSV zijn dat vooral omdat ze het leuk vinden om te sporten. De SSV blijkt een aangename plek om te sporten en steeds meer kinderen - en ouders - lijken dat te (h) erkennen. Daarnaast geeft een steeds groter deel van de kinderen aan lid te zijn omdat het gezond is. Voor ouders speelt het ook een belangrijke rol dat de SSV dichtbij huis is.

Voetbal is de meest populaire sport op de SSV. Van de kinderen die lid zijn, is 28 procent lid van een voetbalvereniging. Ook turnen, karate en volleybal zijn populaire sporten. Voor een groot deel van de kinderen lijkt de SSV één van de weinige mogelijkheden om aan sport te doen. Iets meer dan de helft van de geënquêteerde ouders geeft aan dat hun kind nooit sport bij een andere vereniging of op straat.

³ Dit zijn de resultaten voor alle individuele sporten en alle teamsporten bij elkaar genomen. Het wil niet zeggen dat de bezoeksfrequentie van de hoofdlocatie bij alle individuele sporten lager is dan bij teamsporten.

De doorstroom van nieuwe leden naar de verenigingen gaat bij de meeste sporten zonder problemen. Uit interviews met trainers komt naar voren dat het bij sporten als turnen, atletiek, handbal en voetbal vrij gemakkelijk gaat. Een enkele vereniging geeft aan dat de instroom van gekleurde spelers en ouders voor bepaalde culturele spanningen zorgt.

Op het moment dat kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan kunnen zij geen lid meer zijn van de SSV. Uit de interviews met de coördinatoren blijkt dat kinderen die via de SSV aan een teamsport doen op dat moment vaker doorstromen naar de sportvereniging dan kinderen die een individuele sport beoefenen. Uit de enquêteresultaten blijkt dat kinderen die lid zijn van een teamsport de hoofdlocatie van de vereniging ook vaker bezoeken dan kinderen die via de SSV lid zijn van een individuele sport.

3 *Persoonlijke ontwikkeling kinderen bij de Schoolsportvereniging*

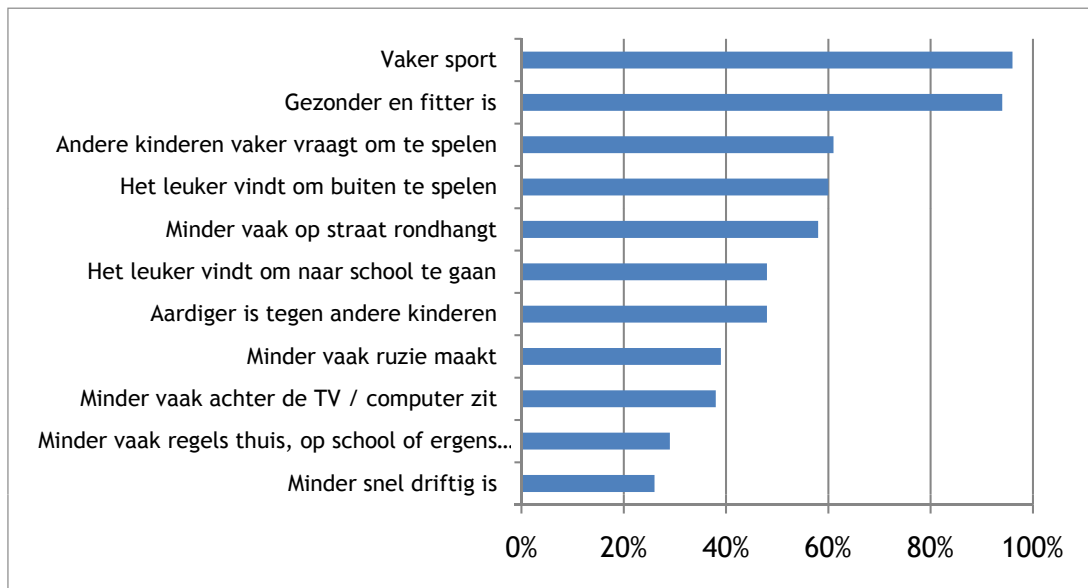
Dit hoofdstuk brengt in kaart of en op welke manier kinderen zich ontwikkelen door te sporten bij de SSV. We hebben dat getoetst door ouders, leerkrachten en trainers hiernaar te vragen in de enquêtes en kinderen die lid zijn van een SSV te vergelijken met kinderen die geen lid zijn van een SSV. Daarnaast hebben we diepte-interviews met kinderen, ouders en coördinatoren afgenomen. Naast de persoonlijke ontwikkeling van kinderen bij de SSV besteden we in dit hoofdstuk aandacht aan ouderbetrokkenheid. De aanwezigheid en participatie van ouders kunnen namelijk een belangrijke voorwaarde zijn voor een goed pedagogisch klimaat bij de trainingen op school en tijdens de wedstrijden op de locatie van de sportclub.

3.1 *Persoonlijke ontwikkeling*

Uit verschillende onderzoeken is gebleken kinderen door te sporten bij een sportvereniging verschillende specifieke burgerschapscompetenties aanleren, zoals opkomen voor jezelf, je mening formuleren en actief deelnemen aan de samenleving (Harvey, Levesque & Donnoly, 2007). In de enquête hebben we ouders een aantal stellingen voorgelegd over potentiële effecten van het sporten bij de SSV op hun kind. Figuur 6 laat zien hoeveel procent van de ouders het in 2011 eens of helemaal eens is met de stellingen.

Figuur 6 Ouders over effecten van de SSV voor hun kind. Percentage ouders dat het eens of helemaal eens is met de stelling 'De Schoolsportvereniging zorgt ervoor dat mijn kind...'

De SSV zorgt er volgens ouders vooral voor dat hun kind vaker sport en gezonder en fitter is. Bijna alle ouders zijn het eens of helemaal eens met die stellingen. Een kleiner deel (ongeveer 60 procent) van de ouders is het (helemaal) eens met de stellingen dat de SSV ervoor zorgt dat hun kind vaker andere kinderen vraagt om te spelen, en dat hun kind het door de SSV leuker vindt om buiten te spelen.

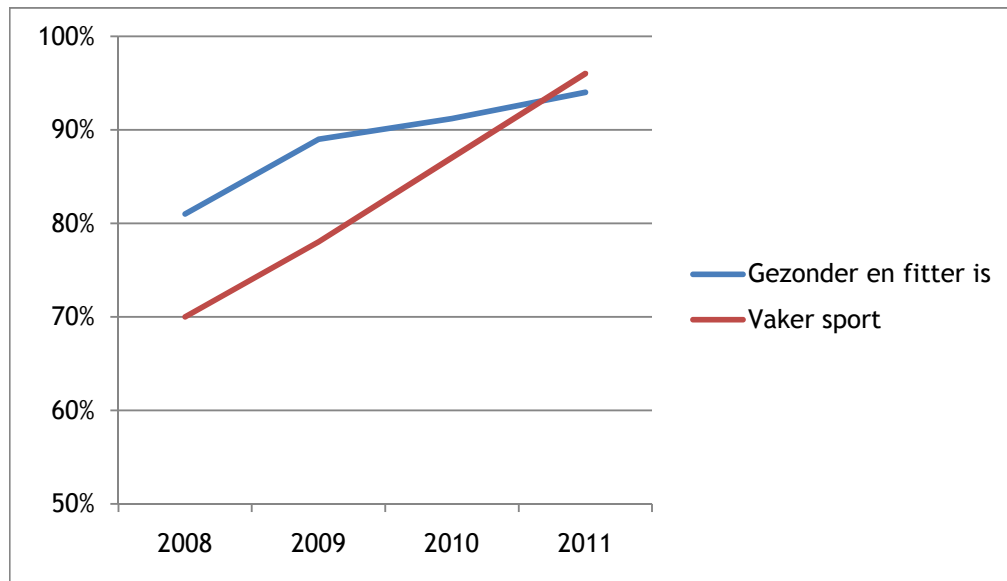
Ook de leerkrachten van de kernscholen hebben we verschillende stellingen voorgelegd. De stellingen gaan in hun geval niet over hun eigen kind, maar om alle kinderen. Volgens leerkrachten ontdekken kinderen door te sporten bij de SSV nieuwe talenten (93% is het eens of helemaal eens met deze stelling), ontwikkelen zij er sociale competenties (86% eens of helemaal eens), zijn zij door de SSV gezonder en fitter (85% eens of helemaal eens) en krijgen zij er meer gevoel van eigenwaarde (80% eens of helemaal eens). De meningen van de ouders en de leerkrachten komen, net als bij de eerdere metingen sterk, met elkaar overeen. Toch zijn er een aantal kleine veranderingen waar te nemen. Daar staan we later in dit hoofdstuk bij stil.

In de antwoorden van de ouders en de leerkrachten, en uit de resultaten van de diepte-interviews, komen twee positieve gevolgen van sporten (bij de SSV) steeds terug. Kinderen kunnen er ten eerste hun gezondheid verbeteren en ten tweede kunnen zij er nieuwe sociale vaardigheden leren. Dit sluit aan op wat we in wetenschappelijke studies over de sociale effecten van sport is gevonden.

Gezondheid

Wetenschappelijke studies tonen aan dat sporten en bewegen een positief effect hebben op de gezondheid van mensen. Mensen die voldoen aan de beweegnorm⁴ hebben minder kans op overgewicht en hart- en vaatzieken dan mensen die onvoldoende bewegen (Hildebrandt, Chorus & Stubbe, 2010). Steeds meer ouders zijn het de afgelopen jaar (helemaal) eens met de stelling dat hun kind door de SSV gezonder en fitter is (zie figuur 7). Daarnaast zijn ook steeds meer ouders het eens met de stelling dat hun kind door de SSV vaker sport.

Figuur 7 Ouders over invloed SSV op sportparticipatie en gezondheid in kinderen over de jaren heen

In de enquête is de kinderen gevraagd hoe gezond zij zich voelen op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 gelijk staat aan helemaal niet gezond 5 aan heel erg gezond. Bijna alle kinderen voelen zich gezond. Toch zijn er verschillen tussen kinderen die sporten en kinderen die niet sporten. Kinderen die lid zijn van een sportvereniging voelen zich het meest gezond. Kinderen die lid zijn van de SSV voelen zich gezonder dan kinderen die helemaal niet sporten.

Sociale ontwikkeling

Deze paragraaf gaat eerst in op of en hoe betrokkenen denken dat het sporten bij een SSV bijdraagt aan de sociale ontwikkeling van kinderen. Vervolgens analyseren we hetzelfde voor de schoolprestaties van kinderen. Ongeveer de helft van de ouders is het eens met de stellingen dat hun kind door te sporten bij de SSV aardiger is tegen andere kinderen.

4 Jeugdigen onder de 18 jaar voldoen aan de beweegnorm als zij vijf dagen per week minimaal 60 minuten matig intensief bewegen. Daarmee worden activiteiten bedoeld waarbij de hartslag hoger is dan gewoonlijk. De fitnorm vereist van jeugdigen dat zij tenminste drie keer per week minimaal 20 minuten een zwaar intensieve lichamelijke activiteit (activiteit waarbij mensen buiten adem raken) uitvoeren.

'Sporten bij school vaak geruststellende gedachte voor ouders.'

Groepsleerkracht Bas van der Molen

'Wil een kind goed presteren op school, dan is het belangrijk dat het lekker in zijn vel zit. De Schoolsportvereniging draagt daar aan bij.' Dat zegt groepsleerkracht Bas van der Molen van basisschool De Catamaran, die is aangesloten bij Schoolsportvereniging Lombardijen. *'Voordeel met betrekking tot de ouders is vaak dat zij bekend raken met het Nederlandse fenomeen sportclub.'*

'Meneer, ik zou graag willen dat mijn kind ging sporten. Maar waar kan dat en hoe krijg ik dat voor elkaar?'

Het is een vraag die vaders en moeders in het verleden nogal eens stelden aan leerkrachten van De Catamaran. Vooral ouders met een allochtone achtergrond bleken de weg niet te kennen. Dat is alweer een tijdje voorbij. Via de school kunnen leerlingen lid worden van Schoolsportvereniging Lombardijen. *'Gaat u maar even naar coördinator Michel Hermans'*, zeggen de leerkrachten nu. *'Die kan u precies vertellen welke sporten uw kind hier kan beoefenen en hoe het lid wordt.'*

Welkome aanvulling

De Catamaran telt ruim 386 leerlingen, van wie er meer dan 130 via de schoolsportvereniging doen aan voetbal (DRL), handbal (Atomium '61), korfbal (OZC), karate (Unity '99), turnen (GVL) of tafeltennis (FvT). *'De schoolsportvereniging is een welkome aanvulling op ons arrangement'*, zegt groepsleerkracht Bas van der Molen.

'Wij zijn een VDA-school, een school met een volledig dagarrangement. Buiten de gebruikelijke uren krijgen kinderen bijvoorbeeld dans- of kookles. Het naschoolse sporten past daar prima bij. Je hoeft niet naar een club drie of vier kilometer verderop om te sporten. Voor ouders is dat vaak een geruststellende gedachte. Menig vader of moeder is onbekend met het verschijnsel sportvereniging. Via de schoolsportvereniging kunnen ze er in de loop van de tijd aan wennen. Hun kinderen beginnen te sporten op school, maar kunnen langzamerhand doorgroeien naar een echte club.'

Genieten

Van der Molen geniet dikwijls van de effecten die de schoolsportvereniging sorteert. *'Dan zie je opeens ouders met verschillende achtergronden die samen gezellig op een bankje naar hun sportende kinderen zitten te kijken. Of je treft leerlingen die trots met een voetbalbeker of korfbalmedaille door de school lopen die ze de vorige dag hebben gewonnen.'*

Dankzij de schoolsportvereniging krijgen jongens en meisjes veel bijgebracht op sociaal en emotioneel gebied, zegt Van der Molen. *'Verlegen kinderen worden bijvoorbeeld mondiger en leren opkomen voor zichzelf. Het is ook goed dat ze leren omgaan met verlies en met het feit dat de ene minder getalenteerd is dan de ander. Je ziet dat ze elkaar helpen. Het verantwoordelijkheidsgevoel neemt toe. Zo is er een jongetje wiens vader coach is van een team. Heel serieus herinnert hij zijn teamgenoten steeds aan de tijd van de volgende training of wedstrijd.'*

Ongeveer een kwart van de ouders denkt dat hun kind door de SSV minder snel driftig is en minder vaak regels overtreedt. Het aandeel ouders dat het eens is met deze stellingen is over de jaren heen gelijk gebleven.

Als het gaat om het zelfvertrouwen van de kinderen hebben wij kinderen in de enquête de stelling voorgelegd of zij vinden dat zij goed zijn in sport. Het gaat hier om het zelfvertrouwen op het sportveld. Kinderen die lid zijn van de SSV hebben meer vertrouwen in hun sportcapaciteiten dan kinderen die niet meedoen met de SSV. Kinderen die niet lid zijn van de SSV, maar wel van een andere sportvereniging hebben meer vertrouwen in hoe goed zij kunnen sporten dan kinderen die alleen lid zijn van de SSV.

Schoolprestaties

De meningen of actief sporten bijdraagt aan betere schoolprestaties, zoals taal en rekenen, zijn verdeeld. Een behoorlijk aandeel ouders, trainers, en docenten (tussen de 25 en 35 procent) is positief gestemd. Zij zijn van mening dat de SSV invloed heeft op de schoolprestaties van de

leerlingen. Geen van hen verwacht een negatief effect en de rest denkt dat er geen effect is van sporten bij de SSV en schoolprestaties. Dit sluit aan bij wetenschappelijke literatuur dat er in ieder geval geen negatief effect is van sportdeelname op schoolprestaties (Miller, Melnick, Barnes, Farrell, & Sabo, 2005). Hill et al. (2010) vinden bovendien dat jongeren met een goede fysieke conditie beter presteren op school dan jongeren met een slechte fysieke conditie (Hill et al., 2010).

Een coördinator ziet wel duidelijke verbeteringen bij kinderen die lid zijn geworden van de SSV. In een interview geeft hij aan dat deze kinderen beter presteren op school dan kinderen die geen lid zijn. Volgens de coördinator heeft dit verband met hun lidmaatschap. Ouders zien een verband tussen schoolprestaties en het plezier waarmee kinderen naar school gaan. Door het lidmaatschap van een sportvereniging vinden kinderen het leuker op school en daardoor gaan ze volgens hen ook beter presteren. Vooral op dagen dat er gesport wordt, willen ze naar school. Ziek thuis blijven komt dan niet in hun hoofd op. Een moeder vertelt dat haar zoon op dagen dat hij moet voetballen altijd naar school gaat:

‘Als hij moet voetballen, dan wil hij altijd naar school. Hij weet namelijk dat als hij ziek is hij niet mag gaan sporten. Op andere dagen wil hij ook wel eens thuis blijven.’

In de wetenschappelijke literatuur worden vooral indirecte relaties gevonden tussen actieve sportdeelname en schoolprestaties. Sport draagt bij aan het aan het ontwikkelen van discipline of doelmatig werken (Hartman, et al., 2010).

3.2 Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid komt in dit hoofdstuk aan bod, omdat de betrokkenheid van ouders van belang is voor het succes van de SSV voor de langere termijn. Verenigingen zijn afhankelijk van de betrokkenheid en vrijwillige inzet van ouders bij het wekelijks laten plaatsvinden van de trainingen en wedstrijden. Daarbij komt dat betrokkenheid van ouders bovendien bijdraagt aan een goed pedagogisch klimaat. Ouders kunnen hun eigen kinderen, maar ook andere kinderen aanspreken op onsportief gedrag en zodoende bijdragen aan sportiviteit en onderling respect. In ons onderzoek kijken we naar twee vormen van ouderparticipatie, namelijk de aanwezigheid van ouders bij sportactiviteiten en actieve vormen van betrokkenheid bij de SSV. Aanwezigheid heeft betrekking op het komen kijken bij trainingen en wedstrijden. Bij actieve betrokkenheid gaat het om het uitvoeren van vrijwilligerstaken.

Rotterdam Sportsupport zet zich op dit moment op drie manieren in om de ouderbetrokkenheid te vergroten. Ten eerste door trainers en coördinatoren zo goed mogelijk te ondersteunen bij het betrekken van ouders. Zo hebben zij een traject gevolgd waarin ze hebben leren omgaan met ouders van verschillende culturele achtergronden en de manier waarop zij de sportvereniging beleven. Een tweede manier om ouders te betrekken, is door ouders zelf te laten sporten. Tot slot probeert Rotterdam Sportsupport de ouderbetrokkenheid te vergroten door speciale activiteiten te organiseren. Een voorbeeld daarvan is dat iedere SSV één keer per jaar een ouder & kind activiteit moet organiseren. Een ander voorbeeld is een pilot in de wijk Bloemhof. Daar maken ze een film van

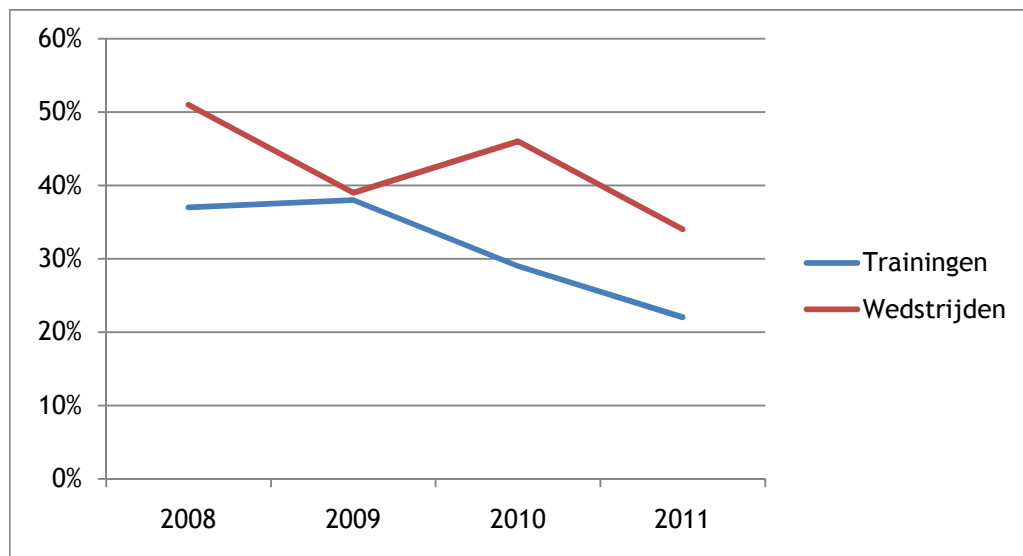
de SSV en de sportende kinderen. Die gaan ze tonen aan de ouders van de leden zodat zij een beter beeld krijgen van wat er op de SSV gebeurt.

Aanwezigheid ouders bij trainingen en wedstrijden

Trainingen

Van de 116 ondervraagde ouders zegt 22 procent vaak of altijd te komen kijken naar de trainingen van hun kind. Wedstrijden worden door meer ouders vaak of altijd bezocht. Daar komen we later in deze paragraaf op terug. Opvallend is dat het aantal ouders dat vaak of altijd aanwezig is bij trainingen de afgelopen jaren is afgenomen (zie figuur 8). Het aantal ouders dat trainingen soms bezoekt is wel iets toegenomen (van drie op de tien in 2008 naar vier op de tien in 2011). De betrokkenheid van ouders bij de trainingen is de afgelopen jaren dus niet toegenomen. Aanwezigheid van ouders bij trainingen is, zo blijkt uit de interviews, geen concreet aandachtspunt geweest van de coördinatoren.

Figuur 8 Aanwezigheid ouders bij trainingen en wedstrijden over de jaren heen

Het is mogelijk dat sommige ouders de trainingen bewust niet bezoeken omdat hun aanwezigheid verwarrend is voor hun kind. Uit enquêtes onder trainers blijkt dat veel trainers het geen probleem vinden als ouders niet komen kijken. Sommige accommodaties laten het ook niet goed toe om ouders naar hun kind te laten kijken. De ruimte is te klein, of het ontbreekt aan stoelen of banken. Een ouder die wel meegaat naar de training, maar niet komt kijken zegt daarover het volgende.

'Vaak blijf ik met andere moeders in de kleedkamer zitten en kijken we af en toe in de zaal hoe het gaat. We gaan niet naar binnen, omdat mijn dochter anders iedere keer bij mij wil gaan zitten. Dat stoort de training.' (moeder SSV Schiemonde)

Een andere ouder zegt hierover:

'Als mijn dochter wil dat ik ga kijken, dan ga ik mee. Ik denk dat ik dat ongeveer 2 keer per maand doe. Vaak wil ze niet dat ik mee ga. Als ik er ben, dan ga ik in de zaal zitten kijken.' (moeder SSV Schiemond).

En een kind vertelt tijdens een groepsgesprek dat de betrokkenheid van ouders verschilt. De vader en moeder van Daan, zo vertelt hij, komen altijd mee naar de trainingen en wedstrijden. Maar dat is volgens hem soms hinderlijk 'omdat zij zo veel aanwijzingen geven'.

Andere kinderen geven juist aan dat ze het fijn vinden als hun ouders er zijn. Een jongen geeft aan dat zijn ouders altijd komen kijken, zowel bij trainingen als bij wedstrijden. Hij vindt dat erg leuk omdat zij hem 'goed en prettig aanmoedigen'. Kort gezegd vinden sommige kinderen het niet prettig als hun ouders komen kijken omdat het hen afleidt, maar zijn er ook kinderen die het juist prettig vinden.

Een andere reden waarom ouders niet bij de trainingen van hun kind zijn, is het feit dat zij ook voor broertjes of zusjes moeten zorgen.

'Mijn moeder moet dan werken en van mijn stiefvader weet ik eigenlijk niet waar hij dan is' (kind SSV Schiemond).

'Die [zijn ouders] hebben vaak geen tijd, moeten boodschappen doen of hebben geen zin om te douchen en zich aan te kleden' (kind SSV Beverwaard).

Wedstrijden

Bij wedstrijden van kinderen die lid zijn van de SSV zijn ouders vaker aanwezig dan bij trainingen. Van de 116 ouders zegt 34% vaak of altijd te komen kijken. Figuur 8 laat zien dat in 2011 een kleiner deel van de ouders vaak of altijd wedstrijden bezoekt dan in de eerdere jaren. Ondanks dat het aandeel ouders dat soms meegaat naar wedstrijden is toegenomen tussen 2008 en 2011, zijn er toch steeds meer ouders die nooit komen kijken bij de wedstrijden van hun kind (26% in 2011 ten opzichte van 16% in 2008). Deze afname kan voor problemen zorgen bij verenigingen. Vereniging hebben te maken met een toenemende instroom van leden, maar krijgen niet de daarbij horende ondersteuning van ouders. Voor een deel van de ouders is het verrichten van vrijwilligerswerk op een vereniging lastig in de praktijk uit te voeren. In de groepsinterviews komen argumenten langs als werktijden die overlappen met de trainingstijden, eenoudergezinnen die geen oppas hebben voor hun andere kinderen, meerdere kinderen die verschillende sporten doen. Die redenen lijken rechtmatig, maar het probleem voor verenigingen is hiermee niet opgelost. Vrijwillige inzet is cruciaal voor het in stand houden van de sportvereniging.

De coördinatoren die we hebben gesproken in de interviews geven aan dat de aanwezigheid van ouders sterk afhankelijk is van de leeftijd van de kinderen. Naarmate de kinderen ouder worden (ongeveer na hun tiende) komen de ouders steeds minder vaak. Het zijn vaak dezelfde ouders die komen kijken bij trainingen en wedstrijden, zo vertelde een moeder. Vooral de ouders die wel veel aanwezig zijn vinden het jammer dat er zo weinig andere ouders zijn.

Actieve betrokkenheid ouders

Als het gaat om de actieve betrokkenheid van ouders, gaat het om een daadwerkelijke (vrijwillige) bijdrage aan trainingen en/of wedstrijden. Voorbeelden hiervan zijn het fluiten van wedstrijden, het rijden naar uitwedstrijden en het wassen van sportkleding. Er lijkt een kleine groep zeer betrokken ouders te zijn, maar over het algemeen is de ouderparticipatie beperkt. Dat blijkt ook uit het groepsinterview met trainers en vrijwilligers van de aangesloten sportverenigingen.

‘Voor alle sportverenigingen, met uitzondering van voetbal, geldt dat de betrokkenheid van ouders bij de kinderen die lid zijn van de SSV heel erg laag is. Dit was een probleem, is een probleem, en zal hoogstwaarschijnlijk ook een probleem blijven’.

De resultaten uit de vragenlijst geven hetzelfde beeld. Dertien procent van de geënquêteerde ouders helpt vaak of altijd mee bij de SSV, of de reguliere vereniging waarbij deze is aangesloten. Dit percentage is in de vier jaar dat de Schoolsportverenigingen bestaan niet toe -of afgenomen. Wel zien we een afname in het aandeel ouders dat nooit meehelpt. In 2008 hielpen zes van de tien ouders nooit mee en nu, in 2011, helpen vijf van de tien ouders nooit mee bij de SSV.

Trainers en coördinatoren kunnen ouders beïnvloeden vrijwillig mee te helpen bij de SSV, bijvoorbeeld door hen specifiek te vragen dit te doen. Uit het onderzoek blijkt dat gedurende het hele traject - vanaf 2008 tot 2011 - het overgrote deel van de trainers (8 tot 9 van de tien) ouders *nooit* vraagt hen te helpen bij de trainingen of de wedstrijden. Volgens de coördinatoren van SSV Schiemonde en SSV Pendrecht is het betrekken van ouders erg moeilijk. En dat lijkt vooral zo te zijn bij de stap van kijken of helpen bij de SSV naar kijken of helpen op de hoofdlocatie van de sportvereniging. Bij de SSV hoeven ouders nog niet perse betrokken te zijn, alles wordt voor hen geregeld. Bij een vereniging, en vooral op de wedstrijddagen in het weekend, wordt er wel iets van hen verwacht.

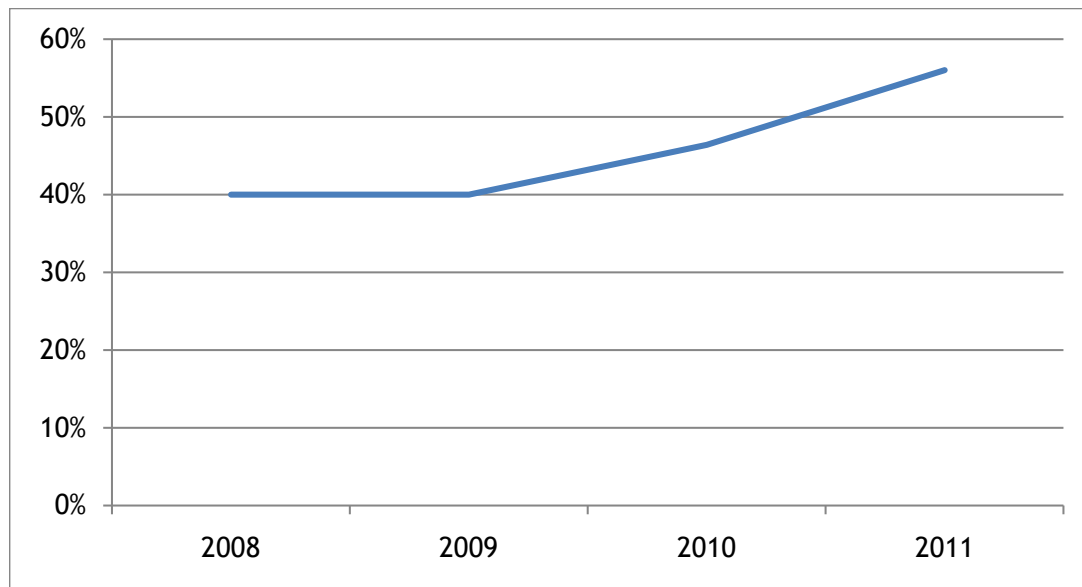
3.3 Effecten Schoolsportvereniging op ouders

Betrokkenheid van ouders bij de SSV heeft niet alleen voordelen voor de SSV en de kinderen. Ook voor de ouders zelf kan het een leerzame en sociale ervaring zijn. Ze kunnen door de SSV bekend raken met het verenigingsleven, zelf gemotiveerd raken om te gaan sporten, meer contacten krijgen met andere ouders of vaardigheden ontwikkelen door het vrijwilligerswerk dat ze uitvoeren.

Als het gaat om sociale contacten zegt de helft van alle ouders door de SSV in contact te zijn gekomen met andere ouders. In vergelijking met eerdere jaren is dat een duidelijke toename. In 2008 was bijvoorbeeld nog 44 procent het (helemaal) eens met deze stelling. Of ouders andere ouders leren kennen bij de SSV hangt overigens sterk samen met hoe betrokken zij zijn bij de SSV. Ouders die vaak komen kijken bij trainingen en wedstrijden en ouders die meehelpen bij de SSV leren meer mensen kennen dan ouders die dat niet doen, zo blijkt uit ons onderzoek. Hetzelfde geldt voor het ontwikkelen van kennis over het verenigingsleven. Ook dat hangt samen met het wel of niet aanwezig zijn en/of het helpen bij trainingen en wedstrijden en ook als het gaat om kennis over het verenigingsleven zien we een positieve ontwikkeling (zie figuur 9). Bij deze laatste enquête geeft 56 procent van de ouders aan door de SSV beter bekend te zijn geraakt met

het verenigingsleven. Wellicht dat ouders, doordat zij nu een lange periode met de SSV te maken hebben, steeds meer leren over het verenigingsleven en wat daarbij van hen wordt verwacht.

Figuur 9 Percentage ouders dat het (helemaal) eens is met de stelling dat zij door de SSV beter bekend zijn geraakt met het verenigingsleven vergeleken over de jaren heen.

Het lijkt erop dat een groot deel van de leerkrachten van mening is dat de betrokkenheid van ouders bij de SSV beter kan. Veel leerkrachten geven aan dat de SSV nog leuker zou zijn als ouders er meer bij betrokken zouden zijn, en dat dit zou kunnen leiden tot meer participatie van ouders bij de school. Een relatief grote minderheid (40 procent) van de leerkrachten die de enquête hebben ingevuld is van mening dat de SSV ertoe bijdraagt dat ouders meer betrokken raken bij de school.

Uit een interview met ouders bij SSV Pendrecht komt een mooi voorbeeld naar voren van wat ouders er zelf aan hebben om betrokken te zijn bij de SSV. Een moeder van een jongetje dat drie sporten doet is heel erg betrokken. Toen de coördinator in het begin vroeg wie er zou willen helpen bij de SSV stak ze haar hand op zonder dat ze echt wist waar het om ging. Toen wist ze nauwelijks de regels van het voetbalspel, maar nu is ze trainer en leider van het team van haar zoontje. Daar heeft ze veel van geleerd. En, zo vertelt ze, het levert ook veel leuke dingen op.

‘Laatst stonden alle kinderen uit het team bij me op de stoep te zingen omdat ik jarig was, terwijl ik ze niet eens had uitgenodigd.’

In onderstaand kader zijn meer ervaringen van deze ouder beschreven.

'Ik wil dit echt niet meer missen.'

Decca Abrahamsz

De opstelling maken. Vervoer voor uitwedstrijden regelen. In de rust aan de spelertjes vertellen wat goed en minder goed is gegaan op het veld. Decca Abrahamsz zei 'ja' op het verzoek leider en assistent-trainer te worden van het voetbalteam van haar zoontje, en dat heeft ze geweten ook. 'Maar ik wil het echt niet meer missen, hoor', lacht ze.

Voor Jazzley - roepnaam Jazz - Van Heyningen kwam de start van Schoolsportvereniging Pend-recht vier jaar geleden als geroepen. Het jongetje, destijds zes jaar oud, wilde dolgraag lid worden van een voetbalclub, maar kon bij de gewenste verenigingen niet aan de slag vanwege een ledenstop.

Zijn moeder vertelt: *'Net in die periode begon Over de Slinge, de school van Jazz, met Schoolsportvereniging Pendrecht. Het bleek dat leerlingen ook konden gaan voetballen. Zo kwamen we in contact met DEHMusschen. Jazz traint er elke maandag- en woensdagavond. Op zaterdag speelt hij een wedstrijd. Hij is middenvelder en ik heb hem de afgelopen jaren steeds iets beter zien worden.'*

Gemakkelijk

De Schoolsportvereniging is een ideale manier om kennis te maken met sporten en clubs, zegt Abrahamsz. *'Na schooltijd ontfermen de gymleraar en de trainers van DEHMusschen zich over de kinderen. Jazz doet via de Schoolsportvereniging trouwens ook aan turnen en judo, via SV Thor en SV Hagendoorn. Bij alle sporten doet Jazz ook mee aan wedstrijden en toernooien, zoals de spannende strijd om de SSV Bokalen.'*

Leren

Tijdens een bijeenkomst voor ouders in de beginperiode klonk de vraag wie leider wilde worden van een voetbalteam. Abrahamsz: *'Het leek mij wel leuk en ik heb toegezegd dat ik het wilde doen.'* Met een lach: *'Maar ik kwam er de eerste keer achter dat ik niet precies wist wat het inhield. Had ik opeens de leiding over een groep jonge kinderen die een wedstrijd moesten spelen. Maar ik ben prima ondersteund door mensen van DEHMusschen. Niet alleen de kinderen leren van alles tijdens het sporten, zelf heb ik ook veel opgestoken.'*

Voetbaltraining

Abrahamsz organiseert niet alleen het vervoer van ouders en andere logistieke zaken rondom het team, als assistent-trainer geeft ze tegenwoordig ook voetbaltraining. *'De trainer geeft me van tevoren aanwijzingen en daarna laat ik de kinderen de oefeningen doen.'*

Ze raadt ouders aan zich intensief met hun sportende kind bezig te houden. *'Ik vind het jammer dat zich nog niet zoveel vaders en moeders aanmelden als vrijwilliger. Wat is er nou mooier dan al die kinderen, en ook jouw eigen kind ,met een brede lach te zien rondlopen?'*

De enthousiaste moeder opereert bepaald niet zonder succes. *'Met het voetbalteam SSV Pendrecht hebben we de afgelopen twee jaar de eerste prijs en de wisselbeker gewonnen. Na afloop waren we allemaal dolblij en gelukkig.'*

Tot slot is 28 procent van de ouders door de SSV zelf enthousiast geworden om te gaan sporten en bewegen. Één van de ouders bij SSV Schiemonde vertelt dat ze nu veel meer fietst dan voorgaande jaren, van en naar de sportvereniging. Twee moeders doen nu via de school aan Zumba en drie andere moeders geven aan dat ze door de SSV nu zelf twee keer in de week volleyballen. Ze sporten bij de vereniging die is aangesloten bij de SSV.

Berichtgeving over de SSV naar ouders

We hebben de mate waarin ouders betrokken zijn bij de SSV en over wat ouders voor zichzelf ervaren als positieve gevolgen van het bezoeken van en meehelpen bij activiteiten van de SSV in het voorgaande beschreven. Deze paragraaf besteedt, tot slot, aandacht aan hoe ouders worden geïnformeerd over de SSV. Een goede informatievoorziening kan de participatie namelijk vergroten.

Het interview met ouders bij basisschool De Boog in Schiedam maakte dat duidelijk. Een groot deel van de aanwezige moeders wist bijvoorbeeld niet dat ze mochten kijken bij een training.

'Ik hoor nu voor het eerst dat we mogen kijken. Ik dacht dat het net als bij een gymles niet de bedoeling is dat ouders er bij zijn.'

'Ik wist dat ook niet. Ik heb nooit een briefje gekregen waarin staat dat ik zou mogen kijken.'

'Volgens mij zou mijn zoon het heel leuk vinden als ik bij een voetbaltraining zou komen kijken. Dat ga ik nu ook zeker doen.'

In de enquête is aan ouders gevraagd op welke manieren zij informatie ontvangen over de SSV. Ouders krijgen vooral informatie over de SSV via hun eigen kind (51%) en via de nieuwsbrief van de sportvereniging (53%). Ook de vakleerkracht lichamelijke opvoeding is een belangrijke bron van informatie (38%).

De SSV organiseert ouderbijeenkomsten en 64 procent van de ouders is daarvan op de hoogte. Dat is duidelijk meer dan in 2010 en de jaren daarvoor, toen steeds ongeveer de helft van de ouders op hoogte was van de ouderbijeenkomsten. De ouderbijeenkomsten worden bezocht door ongeveer een derde van de ouders (5% altijd, 15% vaak, 12% soms en 2% een enkele keer). In vergelijking met voorgaande jaren zijn deze percentages vrijwel gelijk gebleven.

De manier waarop ouders informatie krijgen over de SSV kan per school verschillen. Zo blijkt uit een interview met de coördinatoren van SSV Afrikaanderwijk en SSV Katendrecht dat de ene school nog steeds iedere drie weken een brief moet maken met het programma van de verschillende sporten, terwijl de andere school dit al lang niet meer doet. 'De ouders uit Katendrecht kijken op de website', zegt ze.

3.4 Belangrijkste bevindingen

Het sporten bij de SSV heeft op drie niveau's voordelen voor de kinderen die lid zijn geworden. Allereerst worden ze er gezonder en fitter van. Uit ons onderzoek blijkt dat kinderen die lid zijn van de SSV zich gezonder voelen dan kinderen die helemaal niet sporten. Ten tweede leren ze er sociale vaardigheden. De helft van de ouders geeft aan dat hun kind door te sporten bij de SSV aardiger is tegen andere kinderen, en ongeveer een kwart van hen denkt dat hun kind door de SSV minder snel driftig is en minder vaak regels overtreedt. En ten derde heeft het sporten bij de SSV een indirect effect op de schoolprestaties van de kinderen. Een kwart van de ouders en docenten is van mening dat de schoolprestaties van kinderen verbeteren door het sporten bij de SSV.

Van de 116 ondervraagde ouders zegt 22 procent vaak of altijd te komen kijken bij de trainingen van hun kind. Opvallend is dat het aantal ouders dat vaak of altijd aanwezig is bij trainingen de afgelopen jaren is afgenomen. In tegenstelling met wat je zou kunnen verwachten is de betrokkenheid van ouders bij de trainingen de afgelopen jaren niet toegenomen. De helft van alle ouders geeft wel aan door de SSV in contact te zijn gekomen met andere ouders. In vergelijking met eerdere jaren is dat een duidelijke toename. In 2008 was bijvoorbeeld nog 44 procent het (hele-

maal) eens met deze stelling. Of ouders andere ouders leren kennen bij de SSV hangt overigens sterk samen met hoe betrokken zij zijn bij de SSV. Ouders die vaak komen kijken bij trainingen en wedstrijden en ouders die meehelpen bij de SSV leren meer mensen kennen dan ouders die dat niet doen.

Hetzelfde geldt voor het ontwikkelen van kennis over het verenigingsleven. Ook dat hangt samen met het wel of niet aanwezig zijn en/of het helpen bij trainingen en wedstrijden. Bij deze laatste enquête geeft 56 procent van de ouders aan door de SSV beter bekend te zijn geraakt met het verenigingsleven. Ten opzichte van de jaren daarvoor is dat een duidelijke toename. Tot slot is 28 procent van de ouders door de SSV zelf enthousiast geworden om te gaan sporten en bewegen.

4 *De Schoolsportvereniging en de wijk*

De SSV is zeer succesvol in het structureel laten sporten van kinderen. Maar heeft dat sporten bij de SSV ook gevolgen voor de sociale samenhang en leefbaarheid in buurten? In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag wat de meerwaarde van de SSV is voor de wijk. De wens om met sport de sociale kwaliteit van buurten en wijken te bevorderen sluit aan bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze wet bepaalt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het bevorderen van de leefbaarheid en sociale samenhang in buurten en wijken. Het eerste prestatieveld van de Wmo luidt: ‘Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten’.

In dit hoofdstuk gaan we onder andere in op de vraag of kinderen door te sporten bij de SSV meer contact krijgen met andere kinderen uit de buurt. Gaan ze ook buiten het sporten met elkaar om? Vragen ze andere kinderen vaker om buiten te spelen? En draagt de SSV bij aan meer ontmoetingen en contacten tussen ouders? Deze vragen gaan in op de invloed van de SSV op zogenaamde oppervlakkige en intensieve vormen van contact tussen buurtbewoners. Daarnaast gaan we in dit hoofdstuk in op de vraag of de SSV ook een positieve invloed heeft op de fysieke inrichting van de wijken en hoe de SSV (nieuwe) sportvoorzieningen in de wijk gebruikt of kan gebruiken.

4.1 *Belang van de Schoolsportvereniging voor de wijk*

Volgens bijna alle ouders levert de SSV een positieve bijdrage aan het samen wonen en samen leven in de wijk. Vanaf het begin van de SSV in 2008 zijn negen van de tien ouders van mening dat de SSV goed is voor de wijk. Voor veel kinderen is er weinig te doen in de wijk. De SSV zorgt volgens de ouders voor een positieve en actieve vrijetijdsbesteding van de kinderen. Daarnaast zien ze ook een meerwaarde van de SSV in het leren kennen van andere kinderen en het ontstaan van vriendschappen tussen buurtkinderen. In een groepsinterview met ouders geven moeders aan dat SSV's positieve ontmoetingen tussen kinderen van verschillende scholen en verschillende groepen stimuleert. Een moeder verwoordt het als volgt:

‘Het zorgt voor sociale contacten tussen kinderen. Kinderen weten nu ook beter wie ik ben. Als ik op straat loop, hoor ik soms ineens iemand roepen: ‘He, Owen’s moeder!’

Ouders uit de wijk Pendrecht in de deelgemeente Charlois in Rotterdam geven aan tevreden te zijn over de ontwikkelingen in hun wijk. De komst van de SSV is niet de enige factor, maar heeft wel een belangrijke rol gespeeld. De ouders vertellen dat er de afgelopen jaren veel in de wijk is gebeurd. In

de wijk zijn er speelplekken voor kinderen bijgekomen, oude huizen gesloopt en vervangen door nieuwbouw, ook werkt Thuis Op Straat in de wijk en er is stadstoezicht in de avonduren.

Ook vrijwel alle leerkrachten (94%) en trainers (37 van de 39) zijn van mening dat het goed is voor de wijk dat er een SSV is. De SSV is volgens de leerkrachten vooral belangrijk voor de wijk omdat het een van de weinige mogelijkheden is voor kinderen om te sporten. De meerderheid van de leerkrachten is van mening dat de SSV inspeelt op een grote behoefte bij kinderen en ouders om dicht bij huis georganiseerd te kunnen sporten. Vooral de leerkrachten op scholen uit Afrikaanderwijk (60%) en Schiedmond (58%) vinden dat er een groot tekort is aan sportverenigingen in de wijk.

Ook wooncorporaties met woningbezit in de wijken waar SSV's actief zijn, zien een meerwaarde voor de wijk. Voor verschillende corporaties is dit een reden om de ontwikkeling van de SSV te faciliteren en soms ook financieel te ondersteunen. Zij zijn ervan overtuigd dat sportverenigingen bijdragen aan een leefbaardere en sociaal veiligere wijk. Daarnaast maken ze een belangrijk onderdeel uit van de infrastructuur die in veel Rotterdamse wijken onder druk staat. Een wijkregisseur van woningcorporatie Woonbron zegt hierover het volgende:

'En een goede infrastructuur maakt een wijk aantrekkelijk en leefbaar en dat zorgt ervoor dat mensen er prettig wonen. Kinderen die na schooltijd gaan sporten bij de SSV hebben geen tijd om in de portieken van de flat te hangen. Daardoor worden daar steeds minder etensresten als snoeppapiertjes en zonnebloempitten achtergelaten en is het dus schoner en leefbaarder in de wijk.'

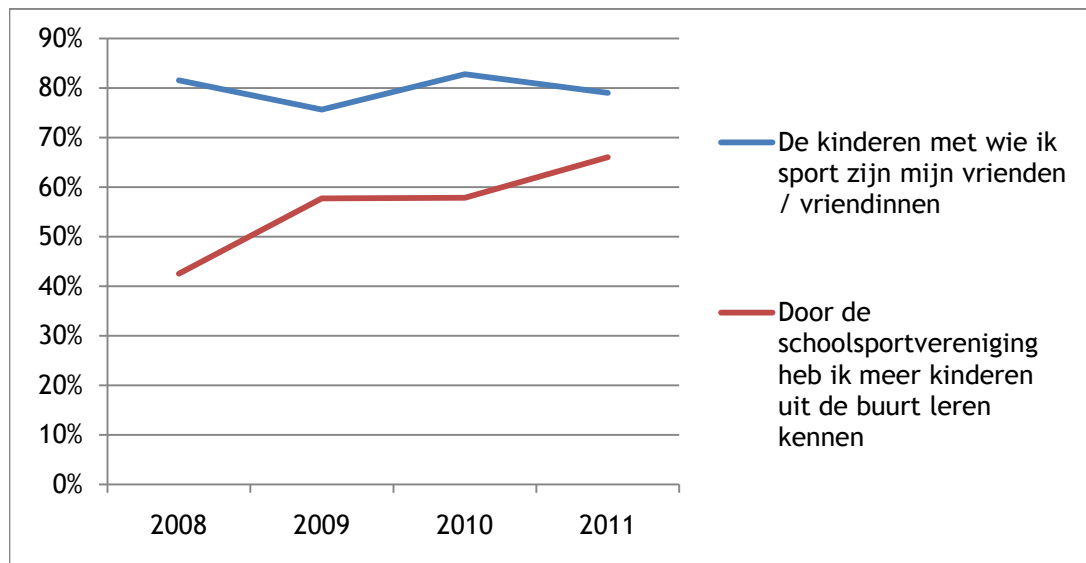
De wijkregisseur benadrukt de preventieve werking van de SSV op kinderen. Actief sporten bij een SSV verkleint volgens de wijkregisseur de kans op overlastgevend en crimineel gedrag door kinderen. Verschillende wetenschappelijke onderzoeken ondersteunen deze gedachte (v.g.l. Junger Tas et al., 2008; Schafer, 1969; Sandford, et al., 2008).

4.2 Meer contacten in de buurt

Het aantal contacten in een buurt en de aard van die contacten worden vaak gezien als een belangrijke indicator van de sociale samenhang in de buurt. Hoe meer contacten en hoe positiever die contacten, hoe beter de sociale samenhang, zo is de gedachte. De vraag is nu of kinderen die lid zijn van de SSV meer vriendjes hebben in de buurt dan kinderen die er geen lid zijn.

Iets meer dan de helft van de kinderen die lid zijn van een SSV geeft aan door de SSV meer kinderen uit de buurt te hebben leren kennen. En daarin is een toenemende trend waar te nemen (zie figuur 10). Er ontstaan op die manier zwakke contacten, in wetenschappelijke termen *weak ties*, tussen buurtbewoners. Die zwakke contacten in de buurt zijn belangrijk voor de informele controle en het gevoel van veiligheid in de buurt (Blokland, 2009).

Figuur 10 Percentage kinderen dat het eens of helemaal eens is met de twee stellingen.

Naast de (nieuwe) zwakke contacten die ontstaan op de SSV bestaan er vriendschappen, of in wetenschappelijke termen sterke contacten (*strong ties*). Ongeveer vier van de vijf kinderen die lid zijn van de SSV zijn het (helemaal) eens met de stelling dat de kinderen met wie zij sporten hun vrienden of vriendinnen zijn. Kinderen die een teamsport doen bij de SSV leren daar niet meer nieuwe kinderen kennen en sporten niet vaker met eigen vrienden dan kinderen die lid zijn geworden van een individuele sport. De vraag is of de vrienden met wie de kinderen samen sporten nieuwe vrienden zijn of dat zij al vrienden waren voordat zij er gingen sporten. In de groepsinterviews horen we verschillende verhalen. Bij sommige sporten, waarbij het niet mogelijk is wedstrijden te spelen via de SSV, is er alleen contact met kinderen van de eigen school. Bij sporten waar wel vaak wedstrijden worden gespeeld, is er meer contact met de kinderen van andere scholen. Zij spelen zelfs vaak bij elkaar in het team. Een aantal jongens dat deelnam aan het groepsgesprek met leerlingen van RK de Regenboog benoemt dat specifiek.

‘Wij worden in gemengde teams gestopt met kinderen die gewoon lid zijn bij de voetbalclub. We leren daardoor veel andere kinderen kennen. Dat is leuk.’

Volgens trainers kan er nog meer worden ondernomen om de contacten in de buurt te vergroten. De ontmoetingen vinden nu hoofdzakelijk plaats tussen kinderen die lid zijn van de SSV. Contact met andere kinderen, maar ook tussen ouders vindt volgens de trainers nog veel te weinig plaats. Om dit te realiseren zouden er eigenlijk meer trainingen in de openbare ruimte plaats moeten vinden. Dit is volgens hen een goede manier om via de SSV contact te maken met andere bewoners in de buurt.

‘Eigenlijk zouden meer trainingen in de openbare ruimte plaats moeten vinden om de buurtfunctie van de SSV te verbeteren.’

In de volgende paragrafen gaan we hier nader op in.

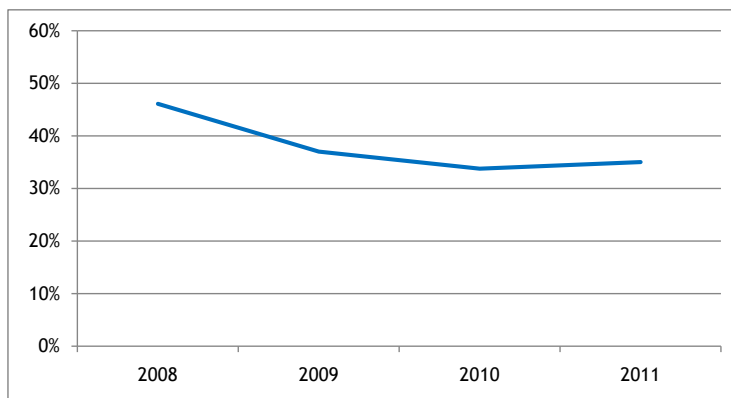
4.3 Sport en sportvoorzieningen in de buurt

In drie van de zes door ons onderzochte wijken is er een toename van het aantal sportvoorzieningen. Zo heeft het grasveld achter de school in Katendrecht in 2009 een opknapbeurt gehad. De gemeente heeft er doelen geplaatst en zorgt ervoor dat het gras vaker wordt gemaaid. Ook is er een bord geplaatst met de tijden waarop de SSV het grasveld gebruikt. In de wijken Beverwaard en Pendrecht heeft de gemeente Rotterdam een zogenaamd schoolsportplein aangelegd, een schoolplein met extra sportvoorzieningen. Daarbij is het belangrijk te vermelden dat aanpassingen aan sportvoorzieningen in de openbare ruimte vaak niet enkel zijn toe te wijzen aan de SSV, maar dat deze het gevolg zijn van een combinatie van factoren. De SSV en de aanwezigheid van Lekker Fit!-scholen vergroten de bereidheid van de (deel)gemeente om te investeren in de fysieke infrastructuur van de wijk. Het programma Lekker Fit! richt zich op scholen in Rotterdamse wijken waar veel overgewicht voorkomt. Het programma wil zorgen dat gezond gedrag weer vanzelfsprekend wordt. Iets minder dan de helft van de Rotterdamse basisscholen doet mee aan het programma Lekker Fit!

De gemeentelijke dienst Sport en Recreatie, de dienst die verantwoordelijk is voor het Lekker Fit! Programma, denkt samen met betrokken deelgemeente na waar sportvoorzieningen en *playgrounds* in wijken moeten worden aangelegd. In gesprekken met vertegenwoordigers van deze dienst komt naar voren dat de aanwezigheid van een SSV vaak een extra stimulans is voor de aanleg van een sportvoorziening. De combinatie van SSV, Lekker Fit! en sportvoorzieningen in de wijk zouden voor een *spin-off* kunnen zorgen van sportparticipatie in de buurt.

De aanwezigheid van aantrekkelijke en goede speel- en sportvoorzieningen is nog geen garantie dat kinderen hier ook altijd gebruik van maken. Uit ons onderzoek komt naar voren dat kinderen die lid zijn van de SSV in 2011 (35%) minder vaak dagelijks buiten spelen dan in 2008 (46%) (zie figuur 11).

Figuur 11 Percentage kinderen dat het eens of helemaal eens is met de stelling 'ik speel iedere dag buiten' vergeleken over de jaren.

Dit is deels te verklaren door het feit dat kinderen door het actieve sporten en bewegen bij de SSV geen behoefte meer hebben om buiten te spelen. Ze zijn na schooltijd 'te moe' om nog buiten te gaan spelen, of willen even tijd voor zichzelf voordat ze vertrekken naar de sportvereniging om te gaan sporten. Door het lidmaatschap van een of soms meerdere sportverenigingen houden ze bovendien minder vrije tijd over om buiten te spelen. Door de SSV sporten ze wel meer in de wijk, maar het sporten vindt vooral plaats binnen de muren van de gymzaal en minder in de openbare ruimte. Een andere reden is dat een deel van de kinderen nog steeds niet zonder begeleiding buiten mag spelen in de buurt. Een moeder verwoordt dit tijdens een groepsinterview scherp.

'Mijn kind speelt nu niet vaker buiten dan vroeger. Ze mag niet alleen buitenspelen, vroeger niet en nu nog niet.'

Voor ouders is het niet laten buiten spelen van kinderen een manier om hun kinderen af te schermen van de geldende normen en waarden op straat - de zogenaamde straatcultuur - en te voorkomen dat hun kinderen in contact komen met 'verkeerde' jongeren die een negatieve invloed zouden kunnen hebben op hun eigen kind. Sommige kinderen spelen wel vaker buiten, maar wel altijd onder toezicht van hun vader of moeder. Een moeder geeft aan dat haar kind nu wel vaker afsprekt met vriendinnetjes waarmee ze ook op turnen zit.

'Maar ze spelen dan op het gras voor mijn balkon. Dan kan ik ze zien spelen.'

Sommige ouders zien het sporten bij de SSV als buiten spelen. Zeker als de trainingen plaatsvinden op het schoolplein of op een sportveldje in de buurt is dit de beleving van de moeders die we gesproken hebben. Als ze klaar zijn met de training vinden deze moeders het daarom niet nodig dat ze nog - of nog een keer - buiten gaan spelen. Een moeder vertelt dat ze vroeger haar kinderen niet alleen buiten durfde te laten spelen en dat ze blij is dat haar kinderen door de SSV nu in ieder geval een uur zelfstandig kunnen sporten.

'Na de training kom ik ze altijd ophalen. Ze lopen niet alleen naar huis.'

4.4 Voor- en nadelen van sporten in de openbare ruimte

Worden er ook trainingen van de SSV gegeven in de openbare ruimte? Of vinden de trainingen hoofdzakelijk plaats in gymzalen? Rotterdam Sportsupport is in deze context duidelijk over de ambitie die ze met de SSV hebben. Ze willen door trainingen en sportactiviteiten op het schoolplein en het buurtplein zorgen dat de openbare ruimte een vanzelfsprekende plek is voor kinderen om buiten te spelen. Dat lijkt een logische gedachte, omdat uit onderzoek blijkt dat openbare sportplekken in wijken en buurten een belangrijke buurtfunctie hebben. Vooral voor jongens van alloch-tone komaf fungeren deze pleinen als een belangrijke ontmoetingsplek (Breedveld, Romijn & Cevaai, 2009; Boonstra & Hermens, 2009). Sportplekken kunnen een bijdrage leveren aan de sociale samenhang van de wijken. Völker, Flap en Lindenberg (2007) tonen aan dat de aanwezigheid van ontmoetingsplekken, zoals openbare sportvoorzieningen, een belangrijke indicator is voor gemeenschap en contacten in een wijk (vgl. RMO, 2005). Activiteiten van Schoolsportverenigingen kunnen fungeren

als dergelijke ontmoetingsplekken. Buitenlandse evaluatiestudies hebben aangetoond dat met voetbalveldjes en andere openbare sportvoorzieningen positieve resultaten te boeken zijn (Scouler, 2004, in Breedveld et al., 2009: 11) In ons onderzoek vragen we ons af hoeveel trainingen er bij de SSV plaatsvinden in de openbare ruimte? En welke voor- en nadelen ervaren de betrokkenen daarvan?

De mogelijkheid om zowel binnen als buiten te sporten verschilt per sport. Sommige sporten lenen zich niet goed om buiten te worden beoefend. Dit vergt te veel voorbereiding of is te weersafhankelijk. De helft van de trainers die actief zijn bij een SSV geeft alleen trainingen in de gymzaal. Wel zijn er duidelijke verschillen tussen de SSV's. Bij de SSV's in Afrikaanderwijk, Beverwaard en Lombardijen geeft één trainer wel eens les in de openbare ruimte, en bij SSV Schiemond doet geen van de zeven trainers dit. Bij SSV Pendrecht en SSV Katendrecht ligt dat anders. Daar geeft de helft van de trainers wel eens les in de openbare ruimte. In Pendrecht heeft de kernschool dan ook een zogenoemd schoolsportplein. In Katendrecht grenst de kernschool aan een groot en goed onderhouden grasveld. De voetbaltrainingen bij die SSV vinden daarom altijd plaats op dat veld.

Het kan zijn dat trainers de voorkeur geven aan trainingen in de gymzaal omdat ze negatieve ervaringen hebben met of problemen verwachten bij het geven van hun training in de openbare ruimte. Dit blijkt in de praktijk behoorlijk mee te vallen. Twee van de drie trainers die les geven in de openbare ruimte geven aan dat de training nooit op een negatieve manier wordt beïnvloed door factoren van buitenaf. De overige trainers zeggen dat dit incidenteel gebeurt. De meest genoemde factoren die trainingen negatief beïnvloeden zijn andere kinderen die niet meedoen aan de training en het gedrag van ouders. De aanwezigheid van ouders heeft soms invloed op het concentratievermogen van de kinderen. Trainers geven aan dat kinderen snel afgeleid zijn door ouders aan de kant, die ook hun andere kinderen (vaak broertjes en/of zusjes van de kinderen) laten spelen op de plek waar de training plaatsvindt.

In de interviews met betrokkenen zijn een aantal voordelen genoemd van het trainen in de openbare ruimte. Volgens de geïnterviewden kan het trainen in de openbare ruimte bijvoorbeeld bijdragen aan de naamsbekendheid van de SSV en van de aangesloten sportverenigingen. Buurtbewoners, maar ook kinderen die niet op de aangesloten scholen zitten, kunnen de trainingen zien. Buurtkinderen raken enthousiast en kunnen op een laagdrempelige manier - namelijk op hun eigen buurtpleintje - meedoen met de training. Daarnaast heeft het trainen in de openbare ruimte een positieve uitstraling op de school. Ouders maken een bewuste keuze als ze zien dat de school investeert in sportparticipatie en gezondheidsbevordering van hun kinderen. Een hockeytrainster die veel ervaring heeft met het geven van trainingen op het schoolplein in Pendrecht legt uit hoe ze andere kinderen, die geen lid zijn, betreft bij de trainingen.

'Daar ligt een kunstgrasveld waar je heel goed kan hockeyen. Zodra het mooi weer is ben ik naar buiten met de kinderen. Dan komen er vaak andere kinderen kijken. Vaak willen ze mee doen. Dat mag van mij, als ze de volgende keer maar sportkleding aan hebben.'

Andere trainers werken op een vergelijkbare manier. Kinderen kunnen altijd meedoen. Het is een gemakkelijke manier om nieuwe leden te werven. De atletiektrainer geeft mede daarom ook regelmatig trainingen in de openbare ruimte.

'Op deze manier krijg je meer leden dan met de proeftrainingen.'

In de interviews kwamen ook nadelen naar voren. Zo horen we dat bij SSV Afrikaanderwijk de trainingen nooit plaats kunnen vinden in de openbare ruimte. De coördinator legt uit waarom.

'Dat heeft meerdere redenen. Er ligt veel vogelpoep op het voetbalveldje. Daarnaast worden trainingen verstoord door andere oudere kinderen, vaak van andere scholen. Zij schoppen de bal weg en hebben lak aan de trainers. Die worden er gek van en kunnen maar moeilijk ingrijpen.'

Trainingen in de openbare ruimte zijn weerbarstiger en verlopen minder voorspelbaar dan trainingen in de oude vertrouwde gymzaal. Een ander nadeel is de weersafhankelijkheid. Je hebt eigenlijk altijd een gymzaal achter de hand nodig, zo is de ervaring van trainers, voor het geval het weer het niet toelaat buiten te trainen. Daarnaast voldoen de sportvoorzieningen niet altijd aan de gestelde eisen. Een trainer zegt bijvoorbeeld:

'Je hebt te maken met een slecht bespeelbaar veld, kapotte doelen, een basketbalpaal zonder net, stenen die missen op het plein.'

Investerings in de sportieve infrastructuur van deze wijken zijn daarom van belang.

Tot slot speelt een beheersprobleem. Openbare pleinen worden niet beheerd, maar zijn voor iedereen toegankelijk. Het is niet mogelijk om andere kinderen weg te sturen.

'Misschien kan het wel, maar ik als trainer doe het niet.'

Trainers zijn terughoudend in het optreden tegen andere kinderen uit de buurt. Bij SSV Schiemond vinden de trainingen vooral binnen plaats in de gymzaal van de school, maar als het mooi weer is zijn er soms ook trainingen of activiteiten op het Cruyff Court in de wijk. Toch is dat volgens de coördinator lastig, omdat je op een Cruyff Court niet kunt programmeren en je dus geluk moet hebben dat het vrij is.

Als het aan de ouders ligt worden er in de toekomst meer trainingen gegeven in de openbare ruimte. Alle moeders in Schiemond geven aan er voorstander van te zijn dat de trainingen in de openbare ruimte plaatsvinden. Bij voorkeur op het Cruyff Court en op het speelveld bij de speeltuin.

'Dat zou eigenlijk moeten ja. Dan worden ook andere kinderen bereikt. Andere kinderen en mensen in de buurt doen dan veel sneller mee. Als andere kinderen het zien willen ze meedoen. Dat zou goed zijn voor de buurt.'

Ouders hopen dat de trainingen dan ook toegankelijk worden voor de oudere jeugd. Ze geven aan dat het een groot probleem is dat er voor de oudere jeugd veel te weinig te doen is. Het zou volgens de moeders heel goed voor de buurt zijn als ook deze groep kan sporten via de SSV. De SSV richt zich momenteel alleen op de kinderen op de basisschool.

'Die kleine kinderen op de basisschool sporten nu veel meer, maar mijn andere kinderen van 15 en 16 sporten niet. Die voetballen alleen maar buiten. Ik wil eigenlijk dat zij ook op een sportclub gaan.'

4.5 *Belangrijkste bevindingen*

Volgens ouders, leerkrachten en trainers levert de SSV een positieve bijdrage aan het samen wonen en samen leven in de wijk. Voor veel kinderen is er weinig te doen in de wijk. De SSV zorgt voor een positieve en actieve vrijetijdsbesteding van de kinderen. Daarnaast heeft de SSV ook meerwaarde bij het leren kennen van andere kinderen en het ontstaan van vriendschappen tussen buurtkinderen. Een wijkregisseur van Woonbron benadrukt de preventieve werking van de SSV op kinderen. Het actief sporten bij een SSV kan er voor zorgen dat kinderen minder overlast veroorzaken en in de criminaliteit terecht komen.

Iets meer dan de helft van de kinderen die lid zijn van een SSV geeft aan door de SSV meer kinderen uit de buurt te hebben leren kennen. Hierin is een toenemende trend waar te nemen. Ongeveer vier van de vijf kinderen zien de kinderen met wie zij sporten als hun vrienden of vriendinnen.

Kinderen die lid zijn van de SSV spelen in 2011 minder vaak dagelijks buiten dan in 2008 (46% in 2008 versus 35% in 2011). Dit is deels te verklaren door het feit dat kinderen door het actieve sporten en bewegen op school geen behoefte meer hebben en minder tijd hebben om daarnaast ook nog zelf buiten te spelen of sporten. Voor ouders is het niet laten buitenspelen van kinderen een manier om hun kinderen af te schermen van de geldende normen en waarden van de straat en te voorkomen dat hun kinderen in contact komen met 'verkeerde' jongeren. Sporten bij de SSV voor hen een veilige manier van (buiten) sporten en spelen.

De mogelijkheid om zowel binnen als buiten te sporten verschilt per sport. Sommige sporten lenen zich niet goed om buiten te worden beoefend. Voorbeelden hiervan zijn binnensporten zoals judo en turnen. Dit vergt te veel voorbereiding of is te weersafhankelijk. De helft van de trainers die actief zijn bij een SSV geeft alleen trainingen in de gymzaal. Twee van de drie trainers die les geven in de openbare ruimte geeft aan dat de training nooit op een negatieve manier wordt beïnvloed door factoren van buitenaf. De overige trainers zeggen dat dit incidenteel gebeurt. De meest genoemde factoren die trainingen negatief beïnvloeden zijn andere kinderen die niet meedoen aan de training en het gedrag van ouders.

5 *Conclusies en aanbevelingen*

In dit rapport doen we verslag van vier jaar onderzoek naar de Schoolsportvereniging in Rotterdam. Het onderzoek is uitgevoerd bij de eerste zes SSV's. Deze SSV's zijn opgezet binnen het stimuleringsprogramma 'Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden' van het NOC*NSF. Inmiddels staat de teller in Maasstad op twintig SSV's. In het onderzoek zijn we ingegaan op de invloed van de SSV op het bevorderen van de sportparticipatie van kinderen uit de groepen vijf tot en met acht. Daarnaast is dieper ingegaan op twee belangrijke nevendoelen van de SSV: het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken waar de SSV actief is, en het verbeteren van het welbevinden van de deelnemende kinderen. Hieronder geven we de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek weer. Op basis van deze uitkomsten gaan we in op het economisch rendement van de SSV's voor de stad. Daarnaast proberen we de positieve ontwikkelingen en de groei van het aantal SSV in de stad te verklaren door stil te staan bij de belangrijkste succesfactoren. We sluiten af met een aantal aanbevelingen.

5.1 *Resultaten vier jaar Schoolsportvereniging*

Sportdeelname

In totaal zijn er op de zes kernscholen in 2011 898 lidmaatschappen uitgegeven. 53 kinderen zijn lid van meer dan één sportvereniging. De SSV blijkt erg succesvol in het toegankelijker maken van sportverenigingen voor meisjes. Het aandeel meisjes dat lid is van de SSV is meer toegenomen dan het aandeel jongens. Van de meisjes geeft 49 procent aan lid te zijn, ten opzichte van 43 procent van de jongens. Dit is deels te verklaren doordat een deel van de jongens al lid was van een sportvereniging voor de komst van de SSV.

Voor een groot deel van de kinderen is de SSV de enige mogelijkheid om aan sport te doen. Meer dan de helft van de ouders geeft aan dat hun kind nooit sport bij een andere sportvereniging of ongeorganiseerd sport op straat.

Voetbal is de meest populaire sport op de SSV. Eén op de drie kinderen is lid van een voetbalclub. Verder valt op dat bij de meeste sporten de doorstroom van nieuwe leden naar de vereniging zonder problemen verloopt. Wel zien we verschillen bij het actief blijven sporten van kinderen als ze naar het voortgezet onderwijs gaan. Ze kunnen dan geen lid meer zijn van de SSV. Kinderen die via de SSV aan een teamsport doen blijven vaker lid van de sportvereniging dan kinderen die een individuele sport beoefenen. Dit komt onder andere doordat teamsporters vaker de hoofdlocatie van de reguliere sportvereniging bezoeken voor wedstrijden en activiteiten.

Persoonlijke ontwikkeling

Het sporten bij de SSV levert op drie manieren voordelen op voor de kinderen die lid zijn geworden. Allereerst geven ze zelf aan gezonder en fitter te zijn geworden. Uit ons onderzoek blijkt ook dat kinderen die lid zijn van een (school)sportvereniging zich gezonder voelen dan kinderen die helemaal niet sporten. Ten tweede leren ze er sociale vaardigheden. De helft van de ouders geeft aan dat hun kind door te sporten bij de SSV aardiger is tegen andere kinderen, en ongeveer een kwart van hen denkt dat hun kind door de SSV minder snel driftig is en minder vaak regels overtreedt. Ten derde heeft het sporten bij de SSV een indirect effect op de schoolprestaties van de kinderen. Een kwart van de ouders en docenten is van mening dat de schoolprestaties van kinderen verbeteren door het sporten bij de SSV. Ouders zien het toenemende plezier waarmee de kinderen naar school gaan als een belangrijke verklaring voor de betere schoolprestaties. Door het lidmaatschap van de SSV vinden kinderen het leuker op school en daardoor verbeteren hun prestaties.

Van de 116 ondervraagde ouders zegt 22 procent vaak of altijd te komen kijken bij de trainingen van hun kind. De betrokkenheid van ouders bij de trainingen is de afgelopen jaren niet toegenomen.

Veilig sporten in de buurt

Volgens ouders, leerkrachten en trainers levert de SSV een positieve bijdrage aan het samen wonen en samen leven in de wijk. De SSV zorgt voor een positieve en actieve vrijetijdsbesteding van de kinderen. Daarnaast heeft de SSV ook meerwaarde bij het leren kennen van andere kinderen en het ontstaan van vriendschappen tussen buurtkinderen. Ook wordt de preventieve werking van de SSV op kinderen benadrukt. Het actief sporten bij een SSV kan er voor zorgen dat kinderen minder overlast veroorzaken en in de criminaliteit terecht komen.

Iets meer dan de helft van de kinderen die lid zijn van een SSV geeft aan door de SSV meer kinderen uit de buurt te hebben leren kennen. Hierin is een toenemende trend waar te nemen. Ongeveer vier van de vijf kinderen zien de kinderen met wie zij sporten als hun vrienden of vriendinnen.

De mogelijkheid om zowel binnen als buiten te sporten verschilt per sport. Sommige sporten, denk aan judo of turnen, lenen zich niet goed om buiten te worden beoefend. Dit vergt te veel voorbereiding of is te weersafhankelijk. De helft van de trainers die actief zijn bij een SSV geeft alleen trainingen in de gymzaal. Twee van de drie trainers die les geven in de openbare ruimte geeft aan dat de training nooit op een negatieve manier wordt beïnvloed door factoren van buitenaf. De overige trainers zeggen dat dit incidenteel gebeurt. De meest genoemde factoren die trainingen negatief beïnvloeden zijn andere kinderen die niet meedoen aan de training en het gedrag van ouders.

De SSV stimuleert in combinatie met andere programma's zoals Lekker Fit! van Sport en Recreatie vernieuwingen in de openbare ruimte. Rondom Lekker Fit! scholen en scholen met een SSV worden bewust nieuwe sportplekken aangelegd. Die maken het mogelijk dat meer trainingen in de openbare ruimte plaatsvinden. Deze activiteiten vergroten de kans op ouderparticipatie en contacten tussen verschillende buurtbewoners.

5.2 *Economisch rendement van de Schoolsportvereniging*

De economische waarde van sport laat zich vertalen door de bijdrage die sport levert aan een gezondere bevolking, daling van het ziekteverzuim, vergroten van de leefbaarheid, verhogen van de vastgoedwaarden en het verminderen van schooluitval (EDBR, 2010). In dit rapport voeren we geen economische berekeningen uit. Op basis van de uitkomsten van ons onderzoek kunnen we wel een aantal financiële en economische voordelen van de SSV benoemen.

De belangrijkste effecten van de SSV liggen op het vlak van sociaal maatschappelijk rendement. Door de SSV is de sportparticipatie toegenomen in wijken met een lage sociaal economische status. In ons onderzoek kunnen we geen uitspraken doen over ziekteverzuim of vastgoedwaardes. Wat wel uit ons onderzoek blijkt, is dat kinderen die lid zijn van de SSV zich gezonder en fitter voelen dan kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging. Deze gezondheidswinst levert op de langere termijn economische baten op voor de stad.

Daarnaast blijkt duidelijk dat de leefbaarheid in de wijken is verbeterd door de SSV. De SSV's dragen namelijk bij aan sociale netwerkvorming (kennen van buurtbewoners) en publieke familiariteit (herkennen van buurtbewoners) in de wijk. Het kennen en herkennen van buurtbewoners vergroot het gevoel van veiligheid. Ook de preventieve werking die de SSV heeft op kinderen kan een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de buurt. Als kinderen sporten bij een vereniging is de kans kleiner dat ze overlast veroorzaken en komen zij minder snel in aanraking met verkeerde 'vrienden'. Tot slot is er economische winst op de langere termijn te verwachten, als het lidmaatschap van de SSV uiteindelijk zorgt voor betere schoolprestaties en een daling van het aantal vroegtijdig schoolverlaters.

5.3 *Belangrijkste succesfactoren*

De Schoolsportvereniging is de afgelopen jaren verworven tot de meest succesvolle innovatieve manier om kinderen in minder vitale wijken in Rotterdam structureel aan het sporten te krijgen. Hoe is dit succes nu precies te verklaren? Zijn er succesfactoren te benoemen? En zijn er factoren die het voortbestaan van de Schoolsportvereniging bedreigen? In deze paragraaf gaan we hier op in.

Gezamenlijke aanpak van gesignaleerd probleem

Een van de belangrijkste succesfactoren is dat verschillende partijen gezamenlijk een zelfde probleem wilden aanpakken, namelijk het ontbreken van sportverenigingen in kwetsbare wijken en de lage sportparticipatie van kinderen die in deze wijken wonen. Betrokken partijen zoals basisscholen, sportverenigingen, Rotterdam Sportsupport, de gemeente en deelgemeenten hebben elkaar gevonden in het zoeken naar manieren om deze structurele problemen op een innovatieve manier aan te pakken. De samenwerking tussen bestaande sportverenigingen en scholen is vanaf het begin een succesfactor geweest. Inmiddels spelen ook wooncorporaties een steeds belangrijkere rol. Rotterdam Sportsupport is er in geslaagd dit lokale initiatief overdraagbaar te maken naar andere wijken in de stad. Vanuit haar kernfunctie is Rotterdam Sportsupport ook in staat om betrokken sportverenigingen ondersteuning te bieden bij vraagstukken als de omgang met nieuwe leden en het werven van vrijwilligers. Ook de drie betaald voetbalorganisaties in de stad investeren in de SSV.

Feyenoord, Sparta en Excelsior stellen spelers en trainers beschikbaar. De betaald voetbalorganisaties hebben verschillende SSV's geadopteerd.

Sportverenigingen terug in de wijk

Nabijheid is een belangrijke troef van de SSV (zie ook Steemers & Van der Sprong, 2009). Het innovatieve element zit in het verkleinen van de afstand naar de sportclub, door de club terug naar de wijk te brengen. Dit neemt een grote drempel weg om te sporten. De SSV is positief voor kinderen, scholen, maar ook voor sportverenigingen. Het geeft sportverenigingen een nieuwe kans om leden te werven, al is dit voor verenigingen meestal niet het hoofddoel. De directeur van Rotterdam Sportsupport geeft aan dat het verenigingen en beleidsmakers wel tijd heeft gekost om af te durven stappen van de traditionele verenigingsstructuur. Veel keus heb je niet als stad: *'Als je met de traditionele vereniging de sportparticipatie onvoldoende verhoogt, dan moet je het ook op een andere manier proberen. En met de SSV lukt dat.'*, aldus de directeur. Inmiddels zijn sportverenigingen in Rotterdam gewend aan de SSV en is er een grotere bereidheid bij verenigingen om zich aan te sluiten. Rotterdam Sportsupport selecteert aan de poort en werkt vooral met enthousiaste en bij voorkeur sterke verenigingen. Een bijkomend voordeel is dat Rotterdam Sportsupport verenigingsondersteuners in dienst heeft die verenigingen kunnen adviseren en ondersteunen.

Jeugdsportfonds haalt financiële drempels weg

Een andere factor die het succes van de SSV verklaart is het Jeugdsportfonds (zie ook Steemers & Van der Sprong, 2009). Dit fonds zorgt ervoor dat het tekort aan financiële middelen geen beperking (meer) is voor ouders met een laag inkomen om hun kinderen structureel te laten sporten bij een sportvereniging. Dit is een belangrijk gegeven, omdat in veel wijken waar SSV's gevestigd zijn het werkloosheidscijfer hoog is en relatief veel eenoudergezinnen wonen. In sommige wijken ligt de werkloosheid meer dan twee keer zo hoog dan het stedelijke gemiddelde. Inmiddels sport 50% van de kinderen via het Jeugdsportfonds.

Coördinator als spin in het web

Als de SSV is opgericht, speelt de coördinator - die ook is verbonden aan het Lekker Fit! programma van Sport en Recreatie - een cruciale rol. De coördinator fungeert als spin in het web tussen de sportverenigingen, de trainers, de kinderen, ouders en de school. De kwaliteit van een coördinator bepaalt daarom voor een groot deel hoe goed een SSV functioneert. Een goede coördinator spreekt kinderen aan, motiveert kinderen om lid te worden en informeert ouders en kinderen over de SSV en eventuele veranderingen in het rooster (bijvoorbeeld als trainingen uitvallen). Naast het stimuleren en motiveren van kinderen en ouders onderhoudt de coördinator ook het contact met de sportverenigingen.

Alleen SSV in wijken waar het nodig is

Niet iedere wijk hoeft een SSV te krijgen. Rotterdam Sportsupport maakt bij iedere SSV een afweging of het voor die betreffende wijk zinvol is. *'We schieten gericht en hebben een visie over in welke wijken een SSV nodig is'*, benadrukt de directeur. Dit verklaart mede het succes. Om goede keuzes te kunnen maken heeft Rotterdam Sportsupport een lijst met criteria opgesteld. Voorbeelden van die criteria zijn dat er weinig of geen sportverenigingen zijn in de wijk, dat de sportparticipatie er laag is en dat de sociaal economische status van de bewoners laag is.

*Subsidie NOC*NSF en (deel)gemeente*

Tot slot heeft de financiering een cruciale rol gespeeld in het ontwikkelen en uitzetten van SSV's in verschillende wijken. De subsidie van NOC*NSF heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld. Zij hebben de eerste acht SSV's financieel mogelijk gemaakt en momenteel heeft de gemeente Rotterdam dat samen met de deelgemeenten overgenomen. De dagelijkse praktijk is dat de trainers, de coördinatoren, locaties en de coördinatie en organisatie tijd en geld kosten. Daarnaast is het zo dat de kosten niet alleen bestaan uit de financiering van de SSV, maar ook uit de financiering van de contributies van de kinderen die lid zijn via het Jeugdsportfonds.

5.4 Aanbevelingen

1. Ouderbetrokkenheid: Zorg voor gerichte aanpak voor het betrekken van ouders

Het vergroten van de ouderbetrokkenheid is een belangrijk doel van de SSV. Uit ons onderzoek blijkt dat dit niet vanzelf gaat. Het realiseren van deze ambitie is van belang, omdat Rotterdam Sportsupport, maar ook de verenigingen, er zich van bewust zijn dat het laten sporten van kinderen een gedeelde verantwoordelijkheid moet zijn van ouders en de sportclub. We moeten constateren dat dit nog niet voldoende is gelukt. Ouders komen weinig kijken bij trainingen en wedstrijden en we zien daar geen stijgende lijn. Rotterdam Sportsupport is ervan overtuigd dat het ondanks de moeilijke doelgroep wel mogelijk is om de ouderbetrokkenheid te vergroten. Maar daar is een lange adem voor nodig. Het betrekken van ouders in deze wijken vraagt om een programmatische en innovatieve aanpak. Vooralsnog ontbreekt het hieraan. We bevelen aan om hier gericht aandacht aan te besteden, door te zorgen voor kennisuitwisseling tussen de SSV's en door de basisscholen en expertisecentra erbij te betrekken. Het analyseren van een aantal *good practises* op succes- en faalfactoren kan inspirerend werken op trainers en coördinatoren. Trainers kunnen worden gestimuleerd ouders actief te benaderen of bewust taken te geven bij trainingen en wedstrijden.

2. Ook oudere jeugd: Maak de Schoolsportvereniging toegankelijk voor oudere jeugd

De resultaten tonen aan dat de SSV niet los staat van de reguliere sportvereniging. Het bestuur van de sportvereniging ondersteunt het initiatief. Leden van de SSV komen geregeld op de locatie waar de vereniging haar wedstrijden speelt. Desondanks is de doorstroom naar de reguliere vereniging een aandachtspunt. Bij teamsporten verloopt de doorstroom van kinderen nadat ze van de basisschool afgaan gemakkelijker dan bij individuele sporten. Een manier om de uitstroom van deze kinderen te voorkomen, is door de SSV toegankelijk te maken voor de oudere jeugd (12+). Het vasthouden van deze leeftijdsgroep is relevant omdat deze leeftijdsgroep vaak stopt met sporten. Daarbij komt dat het sporten bij de SSV juist voor deze groep een preventieve werking kan hebben in het voorkomen van overlast en het in aanraking komen met criminele jongeren. Ouders hebben de wens uitgesproken dat ook hun 'oudere' kinderen actief en veilig kunnen (blijven) sporten in de buurt.

3. Sportiviteit: Streef naar een eenduidig pedagogisch klimaat

Door te sporten bij de SSV leren kinderen sociale vaardigheden. Of deze sociale vaardigheden zich ook vertalen naar respectvoller en socialer gedrag in de openbare ruimte is de vraag. Het is aan te

bevelen om te evalueren of de leden van de SSV zich niet alleen tijdens het sporten onder begeleiding van een trainer netjes gedragen, maar of hun gedrag ook verbetert in andere sociale contexten dan de SSV of de school, bijvoorbeeld thuis of in de openbare ruimte. Samenwerking met het ambulant jongerenwerk, Thuis Op Straat of sportstimulering ligt voor de hand. We bevelen aan om samen met andere (buurt)organisaties te werken aan een eenduidig pedagogisch klimaat op de sportvereniging, thuis, op school en op straat.

4. Gedragsproblemen: *Zorg voor gerichte aanpak voor kinderen met gedragsproblemen*

De SSV richt zich op kinderen die in achterstandswijken wonen waarvan we weten dat de sportparticipatie achterblijft. Ook bij jeugdigen met emotionele en/of gedragsproblemen (denk aan autisme, een verstandelijke beperking, ADHD of kinderen met een kort lontje) blijft de sportparticipatie achter (Breedveld, 2003). Omdat aan sport een belangrijke pedagogische werking wordt toegekend, is het volgens velen juist voor deze groep belangrijk te participeren in sportieve activiteiten. De SSV lijkt een uitgelezen kans om ook deze kinderen in een veilige omgeving aan het sporten te krijgen. We bevelen aan om te onderzoeken hoe, binnen het concept van de SSV, kinderen met gedragsproblemen te stimuleren tot sportdeelname. Daarnaast zijn er mogelijkheden om sport (bij de SSV en op school) in te zetten als vroegtijdige interventie. Sport kan in dit verband worden gezien als een lichte vorm van zorg, waarbij het bijvoorbeeld gaat om het versterken van vaardigheden op het gebied van weerbaarheid of agressieregulering. Een belangrijke vraag is over welke specifieke kennis en vaardigheden trainers dienen te beschikken om sport als vroegtijdige interventie mogelijk te maken. We bevelen aan hier aandacht aan te besteden, bijvoorbeeld door het betrekken van expertisecentra, zoals schoolbegeleidingsdiensten of de GGD.

5. Sport op het buurtplein: *Verzorg wedstrijden en trainingen in de openbare ruimte*

De meerderheid van de trainingen vindt plaats in een sporthal of in een gymlokaal in de school. We bevelen aan om in de toekomst meer trainingen en wedstrijden op buurt- en/of schoolpleinen te laten plaatsvinden. Sporten in de openbare ruimte sluit goed aan bij het doel van de SSV om de leefbaarheid en de kindvriendelijkheid van buurten op een positieve manier te beïnvloeden. Het is van belang om problemen die ontstaan bij het geven van trainingen in de openbare ruimte te ondervangen, bijvoorbeeld door samen te werken met wijkorganisaties (welzijn, corporaties) of door het betrekken van buurtbewoners. Het verzorgen van trainingen in de openbare ruimte sluit aan bij de ambitie van de gemeente om sport meer in te zetten als middel voor het vergroten van de sociale samenhang en leefbaarheid in wijken. Maak sportpleinen van schoolpleinen, maar maak er ook buurtpleinen van.

6. Instroom van nieuwe leden: *Ondersteun sportverenigingen die problemen ondervinden met de instroom van nieuwe leden*

Bij de meeste sportverenigingen verloopt de instroom van nieuwe leden goed. Een aantal verenigingen ondervinden wel problemen bij de sportdeelname van leden die via de SSV lid zijn geworden. Betrokkenheid bij de SSV kan zorgen voor een verkleuring van het ledenbestand van sportverenigingen. Dit kan zorgen voor bepaalde onverwachte sociale of culturele spanningen binnen een sportvereniging. We bevelen aan om sportverenigingen die hier mee te maken krijgen ondersteuning te

bieden op maat. Dit is van belang voor de vitaliteit van de betreffende sportvereniging. Voor de lange termijn is het van belang om de sportdeelname van nieuwe, en 'oude' leden veilig te stellen.

7. Integraal: *Laat de Schoolsportvereniging onderdeel uitmaken van integrale aanpak gericht op sportparticipatie en leefbaarheidvraagstukken*

Afstemming en samenwerking met andere sportieve buurtinitiatieven is een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst. Het komt met enige regelmaat voor dat op hetzelfde tijdstip als de trainingen van de SSV in dezelfde wijk soortgelijke activiteiten worden georganiseerd door bijvoorbeeld welzijnsorganisaties of vanuit de dienst Sport en Recreatie van de gemeente Rotterdam. Dit werkt zapgedrag bij kinderen in de hand: dan weer trainen bij de SSV, een volgende keer met vriendjes gratis sporten bij een buurtsportproject, dan buitenspelen met welzijnswerk, et cetera. In plaats van concurrentie zou er sprake moeten zijn van coalitievorming. Gericht samenwerken om een gemeenschappelijk doel te realiseren. Te vaak wordt samenwerking achteraf gezocht. Dit wordt veroorzaakt door onvoldoende eenduidig beleid vanuit betrokken partijen en de gemeente en deelgemeenten als het gaat om kinderen en jongeren lid maken van sportverenigingen. Ook zou de openbare ruimte meer ingericht kunnen worden vanuit een integrale visie op sport (wat er al plaatsvindt) in de wijk.

8. Kennisdeling: *Ontwikkel de Schoolsportvereniging als een innovatief nationaal concept*

NOC*NSF vindt het belangrijk dat deze succesvolle proeftuin ook in andere steden wordt ingezet. Het kabinet constateert in de Beleidsbrief Sport 'Sport en bewegen in Olympisch perspectief' dat bewezen succesvolle programma's navolging verdienen en uitgerold zouden moeten. Het kabinet zet daarom in op bundeling van opgedane kennis in grotere programma's en versterking van de samenwerking tussen lokale partners. Op dit moment zijn er een aantal gemeenten die ook een Schoolsportvereniging of iets vergelijkbaars proberen op te zetten. Het is aan te bevelen dat Rotterdam Sportsupport haar kennis op een laagdrempelige manier overdraagt en zo voorkomt dat gemeenten opnieuw het wiel proberen uit te vinden. Een mogelijkheid is dat Rotterdam Sportsupport een adviesrol op zich neemt en eventueel zorgt voor kennisdeling tussen SSV's. NOC*NSF is verantwoordelijk voor het implementeren van succesvolle praktijken uit de 'Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden' in andere geïnteresseerde steden in Nederland.

9. Schoolsportvereniging als algemeen beleid: *Zorg dat schoolsportverenigingen onderdeel uitmaken van algemeen Rotterdams beleid*

De SSV is een bewezen effectieve aanpak om jeugd in wijken met een lage sociaal economische statisch actief te laten sporten bij reguliere sportverenigingen. We bevelen aan om de SSV's in Rotterdam structureel onderdeel uit te laten maken van sportstimuleringsbeleid in de stad. Lidmaatschap van een sportverenigingen past bovendien bij de ambitie in het onderwijs om aan burgerschapscompetenties van leerlingen te werken. Daarbij komt dat de SSV een goede manier is voor sportverenigingen om een grotere maatschappelijk rol te spelen. Soms is hiervoor professionele ondersteuning noodzakelijk. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij verenigingen en scholen het project na de opstartfase zelfstandig voort kunnen zetten.

Literatuur

- Blokland, T. (2009). *Oog voor elkaar. Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam University Press: Amsterdam.
- Boonstra, N. & Hermens, N. (2009). Niet welkom op het plein. Veilige speelpleinen sluiten ook groepen uit. In: *Omstreden ruimte. Over de organisatie van spontaniteit en veiligheid*. Boutellier, H., Boonstra, N. & Ham M. (red). Amsterdam: Van Genneep.
- Breedveld, K. (2003). Sport en bewegen. In: Zeijl, E. et al. (red.), *Rapportage jeugd 2002* (pp. 39-59). Den Haag: SCP.
- Breedveld, K, Romijn, D. & Cevaal A. (2009). *Scoren op het Cruyff Court, winnen in de wijk. Een studie naar het gebruik en de effecten van moderne trapveldjes*. Den Bosch: W.J.H. Mulier Instituut, Arko Sport Media.
- COS (2010). *Rotterdamers in hun vrije tijd*. Rotterdam.
- Coalter, F. (2007). *A wider social role for sport. who's keeping the score?* London: Routledge.
- Delaney, L., & Keaney, E. (2005). *Sport and social capital in the united kingdom: Statistical evidence from national and international survey data*. London: Department of Culture, Media and Sport.
- Duijvestijn, P. (2007). *Sociale infrastructuur van de 40 'krachtwijken' in beeld*. Amsterdam: DSP.
- Elling, A. (2003). *Ze zijn er (niet) voor gebouwd. In- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- EDBR. (2011). *The economics of sports. Rotterdam: Gezond, sociaal en veilig door sport!*. Rotterdam: Economic Development Board Rotterdam.
- Hartman, E., Houwen, S., Scherder, E., & Visscher, C. (2010). *On the relationship between motor performance and executive functioning of children with intellectual disabilities*. Journal of Intellectual Disability Research.
- Harvey, J., Levesque, M., & Donnolly, P. (2007). Sport volunteerism and social capital. *Sociology of Sport Journal*, 24, 206-223.
- Hildebrand, V., Chorus, A., & Stubbe, J. (2010). *Trendrapport bewegen en gezondheid 2008/2009*. Leider: TNO.

- Hill, L., Williams, J. H. G., Aucott, L., Milne, J., Thomson, J., Greig, J., et al. (2010). *Exercising attention within the classroom*. [Developmental medicine & child neurology.]
- Junger-Tas, J., Steketee, M. & Moll, M. (2008). *Achtergronden van Jeugddelinquentie en Middelengebruik*. Verwey-Jonker Instituut: Utrecht.
- Meulen, R., van der (2007). *Brug over woelig water. Lidmaatschap van sportverenigingen, vriendschappen, kennissenkringen en veralgemeend vertrouwen*. Nijmegen: ICS dissertation.
- Miller, K. E., Melnick, M. J., Barnes, G. C., Farrell, M. P., & Sabo, D. (2005). Untangling the links among athletic involvement, gender, race and adolescent outcomes. [Sociology of Sport Journal] 22, 178-193.
- RMO (2005). *Niet langer met de ruggen tegen elkaar*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Sandford, R. A., Duncombe, R., & Armour, K. M. (2008). The role of physical activity/sport in tackling youth disaffection and anti-social behaviour. *Educational Review*, 60(4), 419-435.
- Schafer, W.E. (1969). Some Social Sources and Consequences of Interscholastic Athletics: The Case of Participation and Delinquency. *International Review for the Sociology of Sport* March 1969 4: 63-81.
- SCP (2009). *Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van kinderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP (2011). *Wonen, wijken & interventies. Krachtwijken beleid in perspectief*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Steemers, M. & Van der Sprong, C. (2009). *De Toekomst van de Schoolsportvereniging*. De Bilt: Koerseigen.
- Stuij, M., Wisse, E., Van Mossel, G., Lucassen, J. & Van den Dool, R. (2011). *School, bewegen en sport. Onderzoek naar relaties tussen de school(omgeving) en het beweeg- en sportgedrag van leerlingen*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Vermeulen, J. (2010). *Sociaal kapitaal op de playgrounds van de richard krajicak foundation*. In F. Kemper (Ed.), *Samenspel. Studies over etniciteit, integratie en sport*. Bennekom: NISB.
- Völker, B., H. Flap & Lindenberg, S. (2007). *When are neighbourhoods communities? Community in Dutch neighbourhoods*. *European Sociological Review*, nr. 23, p. 99-114.

Bijlage 1 *Achtergrondkenmerken geënquêteerde kinderen en ouders op de verschillende meetmomenten*

Achtergrondkenmerken kinderen	2008 (n=730)	2009 (n=674)	2010 (n=775)	2011(n=804)
Percentage meisjes	50	49	52	51
Percentage jongens	50	51	48	49
Percentage kinderen met autochtone achtergrond	16	12	16	16
Percentage kinderen met Surinaamse achtergrond	17	15	15	13
Percentage kinderen met Antilliaanse achtergrond	12	12	9	8
Percentage kinderen met Marokkaanse achtergrond	18	23	23	24
Percentage kinderen met Turkse achtergrond	13	14	11	12
Percentage kinderen andere etnische achtergrond	25	24	26	28
Gemiddelde leeftijd kinderen	10,36	10,24	10,16	10,12
Achtergrondkenmerken ouders	2008 (n=131)	2009 (n=109)	2010 (n=106)	2011 (n=116)
Percentage ouders met autochtone achtergrond	26	39	31	32
Percentage ouders met allochtone achtergrond	74	61	69	68
Percentage tussen 18 en 29 jaar oud	15	12	16	16
Percentage tussen 30 en 44 jaar oud	71	74	65	65
Percentage tussen 44 en 59 jaar oud	15	14	19	19

Bijlage 2 Methodologische verantwoording

Onderzoeksmethoden

In het onderzoek zijn de eerste zes Schoolsportverenigingen vier jaar achtereenvolgens gevolgd door middel van kwantitatief onderzoek. In 2008, 2009, 2010 en 2011 zijn enquêtes afgenomen bij kinderen op de kernscholen, ouders van kinderen die lid zijn van een SSV, leerkrachten op kernscholen en trainers die trainingen geven bij een SSV. De vier meetmomenten geven de mogelijkheid om trends te ontdekken in het sportgedrag van kinderen en andere potentiële effecten van de Schoolsportvereniging zoals effecten op de wijk en op de ouderparticipatie. Bij het beantwoorden van de eerste drie onderzoeksvragen ligt de nadruk op deze kwantitatieve data. Om meer uitspraken te kunnen doen over het hoe en waarom van bepaalde uitkomsten uit de enquêtes, is de vierde en laatste meting aangevuld met een kwalitatief onderzoek. Dat zorgt voor verdieping en geeft meer inzicht in oorzaken van bepaalde successen van de SSV. Het vertelt het verhaal achter de cijfers en verklaart trends en ontwikkelingen. In de volgende paragrafen zetten we de opzet van het kwantitatieve en het kwalitatieve onderzoek verder uiteen.

Het kwantitatieve onderzoek

Aan de kinderen op de kernscholen zijn de enquêtes klassikaal uitgedeeld in de groepen vijf tot en met acht. Hierdoor zijn zowel kinderen die lid zijn van de SSV als kinderen die geen lid zijn van de SSV vertegenwoordigd in de steekproef. De kinderen hebben de vragenlijst individueel ingevuld. Ouders zijn telefonisch geënquêteerd. Uit het ledenbestand van de zes Schoolsportverenigingen zijn ouders steekproefsgewijs geselecteerd. Dit betekent dat alleen ouders zijn ondervraagd van wie minimaal één kind lid is van een SSV. Bij het bellen van de ouders is rekening gehouden met een spreiding over de verschillende wijken en verschillende sporten. Leerkrachten en trainers ontvingen de vragenlijst via de coördinator van de SSV op hun school of in hun wijk. Tabel 3 laat zien hoeveel respondenten op de verschillende metingen zijn ondervraagd.

Aantal respondenten per type respondent op vier meetmomenten

Type respondent	2008	2009	2010	2011
Kinderen	730	674	775	804
Ouders	131	109	106	116
Leerkrachten	65	61	99	118
Trainers	29	33	30	45

Bij iedere meting hebben tussen de 674 en 804 kinderen de enquête ingevuld en zijn ruim honderd ouders van kinderen die lid zijn van een SSV telefonisch geënquêteerd. In bijlage 1 zijn de achtergrondkenmerken van de respondenten weergegeven.

In 2011 hebben ongeveer evenveel meisjes (51%) als jongens (49%) de vragenlijst ingevuld. In de anderen jaren was dat ook het geval. De in 2011 geënquêteerde kinderen zijn gemiddeld ongeveer tien jaar oud en het grootste deel van de kinderen, ruim acht van de tien, heeft een allochtone achtergrond. Dat zijn voornamelijk kinderen met een Marokkaanse (24%) Surinaams (13%), Turkse (12%) en Antilliaanse achtergrond (8%). Bij de eerste drie metingen is de gemiddelde leeftijd van de kinderen ook ongeveer 10 jaar. Ook de verhouding kinderen met een allochtone achtergrond ten opzichte van kinderen met een autochtone achtergrond is op de verschillende meetmomenten vrijwel gelijk.

Bij de twee laatste metingen - in 2010 en in 2011 - zijn meer leerkrachten en trainers ondervraagd dan bij de 0- en 1-meting. We verwachten dat die verandering geen vertekening in de resultaten zal opleveren. Het grootste deel van de trainers die de enquête hebben ingevuld geven training in voetbal of turnen. Dat zijn dan ook de sporten die het meest worden gedaan bij de SSV.

Het kwalitatieve onderzoek

Om de cijfers te kunnen duiden is zoals gezegd aanvullend aan de enquêtes kwalitatieve data verzameld. Dat wil zeggen dat we diepte-interviews hebben afgenomen met direct betrokkenen. Die interviews boden mogelijkheden door te vragen naar oorzaken van en verbanden tussen bepaalde uitkomsten uit de enquêtes. De verhalen uit de interviews maken het mogelijk cijfers en trends beter te begrijpen en te verklaren. De volgende interviews zijn afgenomen.

- Vier groepsgesprekken met kinderen.
- Twee groepsgesprekken met ouders.
- Twee duo-interviews met coördinatoren.
- Een groepsgesprek met trainers en andere betrokkenen vanuit sportverenigingen.
- Vijf diepte-interviews met samenwerkingspartners van Rotterdam Sportsupport die veel te maken hebben met de SSV.
- Een duo-interview met twee vertegenwoordigers van Rotterdam Sportsupport.

In de groepsgesprekken met de ouders en de kinderen is vooral ingegaan op de effecten van de SSV en de succesfactoren. Vragen die we met die interviews beantwoorden zijn bijvoorbeeld wat voor hen de gevolgen zijn van het lidmaatschap, wat ze van de SSV vinden en waarom kinderen wel lid worden van de SSV en niet van een reguliere sportvereniging. De trainers zijn geïnterviewd om meer zicht te krijgen op hoe kinderen die lid zijn van de SSV en hun ouders participeren binnen de (schoolsport)vereniging. Met de coördinatoren is doorgepraat over de opzet van de SSV. Wat zijn hun ervaringen? Hoe zou volgens hen de SSV in de praktijk het beste georganiseerd zijn? Het doel van de diepte-interviews met vijf samenwerkingspartners is om, naast hun mening over de resultaten van de SSV, ook meer inzicht te krijgen in de toekomst van de SSV. Wat zijn volgens hen kansen en bedreigingen voor de toekomst? En hoe zou de SSV er in de toekomst uit kunnen zien? Tot slot zijn ook de directeur en de projectleider Schoolsportverenigingen van Rotterdam Sportsupport geïnterviewd. Het interview met hen zoomde in op kansen, bedreigingen en ambities voor de toekomst. Bijlage 2 geeft een overzicht van de interviews en groepsgesprekken.

Bijlage 3 Overzicht andere Schoolsportverenigingen

	Schoolsport Vereniging	Start Datum	Kernschool	Aangesloten scholen	Sporten	Lidmaat schappen 2009	Lidmaat schappen 2010	Lidmaat schappen 2011
1.	Het Nieuwe Westen	sep-08	OBS de Vierambacht		atletiek, atletiek, capoeira, basketbal, schaken	88	127	92
2.	Hordijkerveld	nov-08	OBS de Kubus	OBS de Kubus Oldenoord	basketbal, turnen, tafeltennis, voetbal, aikido	63	76	77
3.	Bloemhof	mrt-09	CBS de Sleutel	Bloemhof, Oranjeschool	judo, turnen, hockey, voetbal, volleybal	49	66	69
4.	Crooswijk	mrt-09	OBS de Vier Leeuwen	Oscar Romero, Koningin Wilhelminaschool, Talmaschool	atletiek, judo, korfbal, voetbal, tafeltennis	42	67	40
5.	Liskwartier	mrt-09	Juliana van Stolberg-school,		dans, voetbal	17	Tijdelijk gestopt	28
6.	OudMathenesse	apr-09	OBS de Finlandia		dans, tennis, judo, voetbal	Opstart fase	13	26
7.	Kloosterbuurt	okt-09	Hildegardis-school, De Fontein, Combinatie 70	Prinses Juliana-school	judo, dans, honkbal, turnen	Opstart fase	41	60
8.	Tarwewijk	okt-09	Elout van Soeterwoude, de Globe		korfbal, voetbal, capoeira, hockey	Opstart fase	36	17
9.	Oud-Charlois	jan-10	De Triangel		handbal, judo, dans, voetbal		21	53
10.	Hillesluis	mrt-10	De Bogerman-school	Blijvliet, Laurens Cuper-tido	voetbal, turnen, basketbal, tafeltennis, karate, volleybal		Opstart fase	83

	Schoolsport Vereniging	Start Datum	Kernschool	Aangesloten scholen	Sporten	Lidmaat schappen 2009	Lidmaat schappen 2010	Lidmaat schappen 2011
11.	Feijenoord	mrt-10	De Dukdalf, Agnes-school Groen van Prinster	Groen van Prinsterschool	honkbal, dans, taekwondo, zaalvoetbal		Opstart fase	46
12.	Het Oude Westen	mrt-10	Asch van Wijck, Augus- tinus		basketbal, voetbal, dans, aikido		Opstart fase	56
13.	Schiebroek	febr-11	RK Stephanus- school		voetbal, turnen			51
14.	Meeuwenplaat	apr-11	OBS De Tuimelaar, RK De Jacobus- school		karate, turnen			31
					Totaal	259	447	729

Bijlage 4 Overzicht respondenten diepte-interviews

- Groepsgesprek 5 kinderen OBS de Globetrotter (SSV Afrikaanderwijk)
- Groepsgesprek 4 kinderen OBS de Globetrotter (SSV Katendrecht)
- Groepsgesprek 5 kinderen De Catamaran (SSV Lombardijen)
- Groepsgesprek 6 kinderen RK de Regenboog (SSV Beverwaard)
- Groepsgesprek 6 ouders OBS Over de Slinge (SSV Pendrecht)
- Groepsgesprek 10 ouders De Boog (SSV Schiemon)
- Groepsgesprek trainers/vertegenwoordigers van sportverenigingen
 - Ed Ficken (penningmeester voetbalvereniging HVOD)
 - Nicolien de Wit (jeugdcoördinator handbalvereniging Snelwiek)
 - Ginny Hoogendoorn (trainer hockeyclub Tempo '34)
 - Eva de Vries (combinatiefunctionaris hockeyclub Tempo '34)
 - Aad van Dijk (coördinator SSV's Rotterdam Atletiek)
 - Annemieke Koreman (bestuurslid ASV-Advendo Rotterdam, turnen)
 - Anja van Roon (trainster ASV-Advendo Rotterdam, turnen)
 - Iris Vrijenhoek (penningmeester en trainer SSV voor SV Thor Rotterdam, turnen)
- Duo-interview met twee SSV coördinatoren
 - Jeroen de Wit (SSV Schiemon)
 - Bart van Wensen (SSV Pendrecht)
- Duo-interview met twee SSV coördinatoren
 - Frank Verhaar (SSV Afrikaanderwijk)
 - Monique Rikaart (SSV Katendrecht)
- Duo-interview Rotterdam Sportsupport
 - Gert Jan Lammens (directeur)
 - Gwenda Tromp (projectleider Schoolsportvereniging)
- Individuele interviews met samenwerkingspartners
 - Remon Bahnerth (Sport en Recreatie, Coördinator programma Lekker Fit!)
 - Ton Legerstee (Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving)
 - Hanne Daanen (NOC*NSF, Proeftuinbegeleider Schoolsportvereniging)
 - Marijn Eggen (Beleidsmedewerker Sport deelgemeente IJsselmonde)
 - Necati Akcahuseyin (Woonbrond, regisseur beheer Schiemon)

Colofon

Opdrachtgever	Rotterdam Sportsupport
Auteurs	Drs. N. Boonstra, drs. N. Hermens M.m.v. Gwenda Tromp-den Heeten, Marjolijn Woudstra en Meinou Steemers van Rotterdam Sportsupport
Omslag	Grafitall, Eindhoven
Foto omslag & binnenwerk	Fotografie Van der Graaf
Tekst casus	Gerben Stolk van Pluma Tekst
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T 030-2300799 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-90-5830-464-3

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2011, eerste druk

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.

Sommige Rotterdamse wijken hebben weinig of geen sportverenigingen. Kinderen weten de weg naar de georganiseerde sport niet goed te vinden. Rotterdam Sportsupport heeft daarom het initiatief genomen tot het opzetten van een Schoolsportvereniging (SSV). Kinderen hoeven geen grote afstanden af te leggen naar een sportvereniging: de vereniging komt naar de wijk toe. Alle trainingen worden nabij of in de school gegeven. Rotterdam telt nu achttien actieve Schoolsportverenigingen.

In dit rapport presenteren we de uitkomsten van vier jaar onderzoek naar de Schoolsportvereniging in zes wijken: Afrikaanderwijk, Katendrecht, Beverwaard, Pendrecht, Schiedamschenhoek en Lombardijen. Eerdere onderzoeken vonden plaats in 2008, 2009 en 2010. Wat opvalt, is dat alle ondervraagde partijen (kinderen, ouders, leerkrachten en trainers) opnieuw zeer positief zijn. Ook het aantal leden is weer toegenomen. In 2011 zijn 898 kinderen lid van de zes door ons onderzochte schoolsportverenigingen. Kinderen leren nieuwe kinderen uit de buurt kennen. Ook is het contact tussen volwassen buurtbewoners toegenomen. De kinderen die lid zijn van de SSV voelen zich bovendien gezonder en fitter dan niet-leden.

